

Tegnspråkplanen bygger på *Plan for opplæring av foreldre til døve og sterkt tunghørte barn*. Heretter benevnt som Opplæringsplanen. (Norsk Fjernundervisning NFU, 2005).

Opplæringsplanen har som utgangspunkt at de fleste lærer språk gjennom å bruke språket i hverdagslige og realistiske situasjoner. Derfor er undervisningen konsentrert rundt emner og språkfunksjoner.

Opplæringen skal starte med enkel kommunikasjon med de grunnleggende språkfunksjonene og innlæringen av nyttige tegn i forhold til barnets alder og språknivå, uten at det legges for mye vekt på grammatikken. Deretter skal en gradvis presentere grammatikk og språklære, samtidig som en tar sikte på å bygge opp et godt tegnforråd og god språkbeherskelse av språkbruksregler. (Opplæringsplanen, s. 16, 2005)

Det er viktig at foreldrene får informasjon om de pedagogiske prinsippene som ligger til grunn for undervisningen. Foreldrene trenger å vite hvorfor de skal gjøre de ulike øvelsene. Hva er det de skal lære gjennom disse øvelsene? Denne informasjon er viktig for at foreldrene skal se nytten i øvelsene. Hvis foreldrene ikke ser nytteverdien i dem, for eksempel en øvelse hvor en bruker spill, kan foreldrene oppleve tiden brukt på denne øvelsen som bortkastet. Foreldrene skal, i likhet med lærer, ha kjennskap til hvilke språklige ferdigheter som øves i de ulike øvelsene. Sett også av tid til å snakke med foreldrene om det å skulle lære seg et nytt språk.

Tegnspråkplanens oppbygning

Tegnspråkplanen i undervisningsplanen er skjematisk fremstilt, der hver modul inneholder:

Mål:

Dette er overordnede mål. Det vil for den enkelte modul være nødvendig å bryte ned målene i delmål.

Emner:

Gir en oversikt over modulens emner. Her inngår også grammatiske emner. Tegnspråktekster er et emne i alle modulene. Dette emnet omfatter både impulsive (forståelse) og ekspressive (uttrykksevne) språkferdigheter.

Språkfunksjoner:

I modulene 1 til 11 angis de språkfunksjonene som modulenes emner skal knyttes til. I modulene 1 - 8 gis også en skjematisk fremstilling av arbeidet med språkfunksjoner knyttet til bestemte øvelser i disse modulene. Fra og med modul 12 er språkfunksjoner innlemmet i minst et av målene til den enkelte modul.

Arbeidsmåte:

Gir forslag til hvordan undervisningen kan gjennomføres. Lærer kan selvfølgelig velge andre måter å undervise på for å realisere målet med undervisningen. Emnene har i kolonnen for arbeidsmåter fått betegnelsen: presentasjon 1, presentasjon 2 osv. Kommunikasjonsøvelsene har fått en betegnelse som viser hvilken modul og hvilket emne øvelsen står til, for eksempel: **1-P1a**: der **1**= modul 1, **P1**= presentasjon 1 og **a** = viser til den bestemte øvelsen.

Materiell/kilder:

Viser forslag til materiell/ kilder som kan brukes i undervisningen. Til den enkelte modul er det en materiellbank, som består både av video, bilder og gloser. Velg en av modulene (tall-linjen over) for å få tilgang på den aktuelle modulens materiellbank.

De første 30 modulene er beskrevet i detalj. Deretter regner en med at lærerne, hvis de ønsker det, kan bruke kommunikasjonsøvelsene i modulene 1 til 30 på nye emner i modulene 31 til 40. Boken "Variasjoner i språkundervisningen - en idébok" av Ulf Levihn og Dand Norman anbefales til bruk i planleggingen av undervisningen.

Målgruppen foreldre er en sammensatt gruppe som vil kreve en nivådifferentiert undervisning. Tegnspråklærer må tilpasse innholdet i undervisningen til den enkelte gruppe.

Arbeidsgruppen for revidering av tegnspråkplanen har bestått av:

Ulla Brauti

Bente Carlsen

Marit Gjedrem

Margareth Hartvedt

Ingunn Herland

Ine Lorentzen

Aud Karin Stangvik (sekretær)

Gudmund Sæterlid

Lykke til med undervisningen!

Modul: 1

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema				
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T	
Bli kjent/familien/ navnetegn	13	Informasjon om tegnspråk	2			Velkommen til Se mitt språk! Informasjon om: - Undervisningsplanen <i>Se mitt språk</i> - Statpedsystemet og Ål folkehøyskole og kurscenter	2	
Form/farger		Tegnrommet	2			Foreldre og familie: Å finne ut av det: erkjennelse og aksept	Kommunikasjon og språk: A: Om kommunikasjon og tegnspråk	2
Gjenstander								
Personbeskrivelse								
Hus og hjem/daglige gjøremål								
Tegnspråktekster								
						B: Om hørselshemming	2	

Modul 1 Tegnspråk

Mål:

- trene bruk av samtaleregulering
- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- kunne avlese korte fortellinger

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Informasjon om tegnspråk	Forelesning	Faglitteratur
Bli kjent/familien/navnetegn navn, barn, gutt, jente, mann, dame, mamma, pappa, sted osv.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 1-P1a: Intervju	Navnekort, bilde av egne barn, Norgeskart, familieplansje/stamtre Intervjukort
Form/farger - Tegnrommet	Presentasjon 2	Fargeark
Gjenstander	Presentasjon 3	Utvalg av gjenstander som er relevant i forhold til foreldre og barns kommunikasjonsbehov
Personbeskrivelse Kroppen, utseende, følelser, klær, farger, tall	Presentasjon 4 Kommunikasjonsøvelser: 1-P4a: Spill 1-P4b: Politi og vitne	Fargekritt/tavle/flippover, billedmaterieil DVD <i>Min kropp 3-11 år</i> . Nettbutikk: www.statped.no/moller Spill: Gjett hvem, Jeux de visages, Mimik firkort, Moro Mix, Bogi. Bilder av personer i hel figur
Hus og hjem/daglige gjøremål	Presentasjon 5 Kommunikasjonsøvelser: 1-P5a: Gjenfortelle	Situasjonsbilder Situasjonsbilder
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon I fellesskap lage enkle tegnspråktekster	Materieil fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmaterieil (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materieil (barnebøker)

Språkfunksjoner: Hilse, presentere seg, fortelle, forklare/instruere/oppfordre, rose, irettesette, spørre, bekrefte, benekte, følelser

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 1

Forelesning

Informasjon om tegnspråk

Tegnspråk som språk, generell tegnspråkbruk, samtaleregulering og kommunikasjonsstrategier.

Temadelen har temaet: Om kommunikasjon og tegnspråk i modul 1. Det er behov for en felles planlegging av temaene, hvis det da ikke er en og samme person som foreleser i disse temaene.

Presentasjon 1: Bli kjent/familien/navnetegn

Lærer presenterer seg selv med navnetegn. Foreldrene gjentar. Lærer har med navnekort og ber den enkelte skrive på sitt eget og barnets/barnas navn. Bruk Norgeskart slik at de kan vise hvor de kommer fra. Vis tegnet for stedet. Start med talltegn som er naturlig for situasjonen, alder, hvor mange dere er i gruppen o.l. Presentasjon av navnetegnene og tegnene for mamma, pappa, dame, mann, barn osv. skal gis i en språklig sammenheng. Visuelt materiell benyttes for å gjennomgå emnet familien. Spør gjentatte ganger om de forstår, ikke forstår eller vil ha ting gjentatt. Disse uttrykksmåtene er viktige språkfunksjoner for å kunne påvirke undervisningen.

Kommunikasjonsøvelse

1-P1a: Foreldrene jobber to og to med å intervjuer hverandre. Til hjelp kan de få intervjukort der spørsmålene står skrevet med tegnspråksyntaks.

Presentasjon 2: Form/farger

– Grammatikk: Tegnrommet

Hver enkelt skal ha en bunke fargeark med fargene grønn, rød, gul, blå, brun, svart, hvit, grå og oransje. Lærer velger seg et ark og sier fargen på arket. Lærer forteller hva han har tenkt å gjøre med arket, f.eks.: "å legge det på et bestemt sted på bordet." Utfør så handlingen. Be foreldrene gjøre det samme. NB! det språklige uttrykket skal **ikke** være: "gjør det samme" men f.eks. "ta det røde arket og legg det på høyre bordkant, foran." Gi informasjon til foreldrene om hvor, hvordan arkene skal plasseres, også i forhold til hverandre.

I denne øvelsen er det mye som kan læres. Bruk fantasien og gjør forskjellig med papirarkene, eks. brette, krølle, plassere dem ved siden av hverandre, under, over osv. Lærer må hele tiden si hva han/hun tenker å gjøre, og så vise det i praksis. Vær bevisst bruken av proformtegn og lokalisasjon.

Viktig at lærer i begynnelsen utfører oppgaven, men etter hvert som gruppen forstår fremgangsmåten og det språklige innholdet, kan lærer nøye seg med å gi språklig informasjon, og så utfører foreldrene selve handlingen. Vær sikker på at alle i gruppen har nok språklige kunnskaper til å mestre oppgaven.

Presentasjon 3: Gjenstander

Velg gjenstander som er relevante i forhold til foreldre og barns kommunikasjonsbehov. Gruppen setter seg rundt bordet og snakker om gjenstandene. Hva de brukes til, om de har disse hjemme, sammenligner de ulike formene som f.eks. tykk - tynn, bred - smal, lang - kort, stor - liten, osv. Siden de tegnene de lærer refererer til

gjenstander som ligger på bordet, kan du godt legge frem 15 til 20 forskjellige gjenstander.

Presentasjon 4: Personbeskrivelse

Dere skal nå jobbe med beskrivelse av ansikt/utseende, begynn f.eks. med forskjellige hårfasonger. I begynnelsen er det lærer som foreslår hårprakt til de ulike ansiktene og tegner på tavla. Jobb videre med ansiktene, f.eks. lang nese, klumpete nese, osv. Benytt anledningen til å innføre begreper som sur, søt, stygg, pen, trist, glad osv. Etter hvert som stoffet blir kjent for gruppen kan de selv komme med forslag til utseende, og selv tegne på tavla. Til slutt gis ansiktene kropp, lang - kort - liten(baby), tykk- tynn osv. Her vil de også lære tegn for de forskjellige kroppsdelenene og noen tegn for klær. Husk at mennesker også har en bakside.

Kommunikasjonsøvelser

1-P4a: Ulike spill kan benyttes til å repetere emnet personbeskrivelse

1-P4b: Politi og vitne. Til denne øvelsen trengs et billedgalleri av personer som er ganske like. Foreldregruppen deles inn i par. Den ene i paret skal være politibetjent, den andre et vitne. Lærer forteller at det har foregått noe kriminelt og viser frem et bilde av en mistenkt person i fem sekunder for samtlige vitner. De foreldrene som er politibetjenter lukker øynene mens dette pågår. Vitnet i hvert par forsøker å beskrive personen på bildet, og gjør det så detaljrikt som mulig. Politibetjenten stiller spørsmål for å få et klart bilde av personen. De ulike politibetjentene skal peke ut den de mener er den mistenkte personen ut fra billedgalleriet.

Gjenta øvelsen og bytt roller.

Presentasjon 5: Hus og hjem/daglige gjøremål

Intensjonen med emnet *Hus og hjem/daglige gjøremål* er å få til samtaler med foreldrene omkring dagligdagse situasjoner i hjemmet. Ta utgangspunkt i ulike situasjonsbilder for å øve på modulenes ulike språkfunksjoner.

Hus og hjem/daglige gjøremål er emne i de 8 første modulene. Foruten å øve på ulike språkfunksjoner bør en legge til rette for at foreldrene i løpet av disse modulene lærer tegn og uttrykksmåter for:

- aktiviteter og rutiner knyttet til hjemmet
- lære tegn for ting i huset
- kroppen
- hvem bestemmer over kroppen min?

DVDen *Min kropp 3 -11 år* vil være et egnet materiell til de to siste emnene.

Kommunikasjonsøvelse

1-P5a: Foreldrene kan gjenfortelle hovedinnholdet fra samtalen til hverandre.

Tegnspråktekster

Tegnspråktekster bør gjennomføres på slutten av modulen. Fortellingene som skal avleses må være korte og innholdet må bygge på de allerede gjennomgåtte emnene. I de første modulene kan en med utgangspunkt i barnebøker/bildebøker lage enkle fortellinger på tegnspråk sammen med foreldrene.

Modulene 1 - 4
Emne: Hus og hjem/daglige gjøremål

Modul 1		Modul 2	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Kle på/ av seg Legge seg/stå opp “Min pekebok”	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser	“Min morgen” - på badet - på kjøkkenet	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår på soverommet. Ta med beskrivelse av vekkeklokke med vibrator. Blinklys og barnevakt.		Situasjonene foregår på bad og kjøkken. Ta med beskrivelser av blinklysanlegget for telefon, ringeklokke, brannalarm.	
Modul 3		Modul 4	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Barnefest - lek og spill - ved matbordet	- ønske velkommen/ gratulere/ takke - fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser	“Min dag” - morgen - lek - middag - barne-tv - kveld	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår i stua.		Situasjonene foregår ulike steder i huset.	

Modul 2

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema				
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T	
Beskrivelse	15	Setningstyper: Ja/nei spørsmål	2			Foreldre og familie: Å være foreldre til hørselshemmede barn	2	
Motorikk		Ikke-manuelle deler	2			Kommunikasjon og språk: Samspill og kommunikasjon som grunnlag for språktilegnelse	2	
Mat og drikke								
Tall								
Hus og hjem/daglige gjøremål								
Farger/lekebiler							Audiologi: Ørets anatomi, hørselsmålinger og audiogram, høreapparater og cochleaimplantat	2
Tegnspråktekster								

Modul 2 Tegnspråk

Mål:

- trene bruk av samtaleregulering
- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- kunne avlese korte fortellinger

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Beskrivelse - Ikke-manuelle deler Barnas kosedyr: Føle, lukte, hard, myk, liten, stor, tykk, tynn, lodden, glatt, varm, kald, osv.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 2-P1a: Hvilket dyr blir beskrevet? 2-P1b: Spill	Leketøysfigurer/dyr Kosedyrene Dyrelotto
Motorikk Gå, sitte, sette seg, stå opp, snu seg rundt til høyre og til venstre, gå baklengs, osv.	Presentasjon 2	
Mat og drikke - Setningstyper: Ja/nei spørsmål Frokost/lunsj og kveldsmat	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 2-P3a: Frokost/lunsj 2-P3b: Spill	Billedmateriell, mat/drikkevarer, transparente Matvarer Matlotto
Tall: Grunntall og ordenstall	Presentasjon 4	TegnStart 1: Modulen: Gloser - tall
Hus og hjem/daglige gjøremål	Presentasjon 5 Kommunikasjonsøvelser: 2-P5a: Gjenfortelle	Situasjonsbilder Situasjonsbilder
Farger/lekebiler	Presentasjon 6	Lekebiler av ulike biltyper
Tegnspråktekster	Avlesing og egenproduksjon I fellesskap lage enkle tegnspråktekster	Materiell fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmateriell (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materiell (barnebøker)

Språkfunksjoner: Fortelle, forklare/instruere/oppfordre, rose, irettesette, spørre, bekrefte, benekte, følelser

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 2

Presentasjon 1: Beskrivelse

– Grammatikk: Ikke-manuelle deler

Vi fortsetter med beskrivelse, men velger nå å gi beskrivelser av kosedyr. Denne øvelsen er også ment som en repetisjon av innholdet ved forrige samling. Husk å ta i bruk mange av de tidligere lærte tegnene. Fargene på kosedyrene, utseende, form, hvor mange er det til sammen, er det flere av samme slag, hvor mange bein og armer har de, bevegelser osv.

Kommunikasjonsøvelser

2-P1a: Sitt i en ring. Legg de forskjellige kosedyrene som dere jobbet med i presentasjon 5 midt i ringen. Lærer gir en beskrivelse av et av dyrene. De andre skal prøve å finne ut hvilket dyr som blir beskrevet og hente det. Etter hvert kan foreldrene selv prøve å gi en beskrivelse av et av dyrene.

2-P1b: Spill dyrelotto slik at foreldrene får øvet seg på å gi beskrivelser og repetert tegn for ulike dyr.

Presentasjon 2: Motorikk

Sitt på stoler i en ring. Gi språklig informasjon og vis med handling begrepenes betydning: STÅ - SITTE - GÅ - LIGGE - KRABBE - SNU seg til høyre og venstre. Foreldrene oppfordres til å utføre handlingen sammen med deg. Man kan selvfølgelig utvide repertoaret f.eks. dingle med beina, legge beina i kryss osv. Etter hvert kan man lage forskjellige oppgaver i forhold til bevegelse der tidligere gjennomgåtte emner blir trukket inn. F.eks. " De som har grønn genser reiser seg, de som har langt hår reiser seg og snur seg rundt ". Bruk fantasien og den konkrete situasjonen.

Presentasjon 3: Mat og drikke

– Grammatikk: Setningstyper: Ja/nei spørsmål

Bruk emballasje fra mat og drikkevarer som er vanlig ved frokost, lunsj og kveldsmat når dette emnet skal gjennomgås. NB! Be foreldrene komme med forslag til innhold til emnet mat og drikke i modul 4.

Presentasjon 4: Tall: Grunntall og ordenstall

Modulen gloser i TegnStart 1 har emnet talltegn. Dette materialet kan brukes til å gjennomgå talltegnene. Materialet egner seg også for egenøving.

Kommunikasjonsøvelser

2-P4a: Inviter gruppen på frokost eller lunsj. Snakk om det som står på bordet. Hva man synes er godt ikke godt, smak, surt, søtt, dyrt, billig (fint om prislappene er på varene), hva som er sunt, bruker foreldrene de samme matvarene hjemme osv.

2-P4b: For å få repetert emnet Mat og drikke kan foreldrene spille matlotto, eller de kan for eksempel få oppgaver som går ut på at de skal spørre seg frem i gruppen etter ulike matsorter som de trenger for å kunne lage en matrett. Hver person må ha en oppgave å utføre, men samtidig må han/hun være i "besittelse" av noen matsorter som andre foreldre i gruppen vil ha behov for i forhold til sine oppgaver.

Presentasjon 5: Hus og hjem/daglige gjøremål

Intensjonen med emnet *Hus og hjem/daglige gjøremål* er å få til samtaler med foreldrene omkring dagligdagse situasjoner i hjemmet. Ta utgangspunkt i ulike situasjonsbilder for å øve på modulenes ulike språkfunksjoner.

Hus og hjem/daglige gjøremål er emne i de 8 første modulene.

Foruten å øve på ulike språkfunksjoner bør en legge til rette for at foreldrene i løpet av disse modulene lærer tegn og uttryksmåter for:

- aktiviteter og rutiner knyttet til hjemmet
- lære tegn for ting i huset
- kroppen
- hvem bestemmer over kroppen min?

DVDen *Min kropp 3 -11 år* vil være et egnet materiell til de to siste emnene.

Kommunikasjonsøvelse

2-P5a: Foreldrene kan gjenfortelle hovedinnholdet fra samtalene til hverandre.

Presentasjon 6: Farger/lekebiler

Bruk lekebiler av ulike biltyper og med forskjellige farger. Her kan man øve bruk av lokalisasjon, f.eks hvordan bilene står parkert, etter hverandre, ved siden av hverandre, osv. Man kan sammenligne de ulike bilene, hvor mange vinduer, dører har den enkelte bilen osv.

Tegnspråktekster

Tegnspråktekster bør gjennomføres på slutten av modulen.

Fortellingene som skal avleses må være korte og innholdet må bygge på de allerede gjennomgåtte emnene. I de første modulene kan en med utgangspunkt i barnebøker/bildebøker lage enkle fortellinger på tegnspråk sammen med foreldrene.

Modulene 1 - 4
Emne: Hus og hjem/daglige gjøremål

Modul 1		Modul 2	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Kle på/ av seg Legge seg/stå opp “Min pekebok”	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser	“Min morgen” - på badet - på kjøkkenet	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår på soverommet. Ta med beskrivelse av vekkerklokke med vibrator. Blinklys og barnevakt.		Situasjonene foregår på bad og kjøkken. Ta med beskrivelser av blinklysanlegget for telefon, ringeklokke, brannalarm.	
Modul 3		Modul 4	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Barnefest - lek og spill - ved matbordet	- ønske velkommen/ gratulere/ takke - fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser	“Min dag” - morgen - lek - middag - barne-tv - kveld	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår på stua.		Situasjonene foregår ulike steder i huset.	

Modul 3

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Året/mnd/ukedager	14	Setningstyper: X-spørsmål	2			Kommunikasjon og språk: Tilegnelse av språk hos barn	2
Fødselsdag		Ikke-manuelle deler	2			Audiologi: A: Akustikk, støy og tilrettelegging i barnehage/skole og hjem	2
Humor						B: Hjelpemiddelsentralene og deres rolle.(besøk på HMS)	2
Følelser og tilstand						Hjelpemidler, forsterknings- og varslingsutstyr	
Hus og hjem/daglige gjøremål						Andre emner: Møte med rådgiver angående relevante offentlige ytelser	1
Tegnspråktekster							

Modul 3 Tegnspråk

Mål:

- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- kunne avlese korte fortellinger og selv fortelle en kort fortelling
- kunne dramatisere et eventyr på tegnspråk

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Året/månedene/ukedagene	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 3-P1a: Hvem er født når?	Transparenter Oppgaveark og fasit TegnStart 3: glosemodulen
Fødselsdag - Setningstyper: X-spørsmål Fest, gaver, gjester: familie og venner, mat og drikke, kakeoppskrifter →utstyr→ gram, kilo, dl., osv. Godterier, klær, selskapsleker Fødselsdagspynt/innbydelseskort Underholdning/eventyr	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 3-P1a: Intervjue: “Min perfekte bursdag” 3-P1b: Dekke bordet til fest. Hvordan hylle bursdagsbarnet ? 3-P1c: Hvem sitter hvor ? 3-P1d: Bakergrupper 3-P1e: Underholdningsgrupper	Transparenter, gjenstander Stikkordsliste Gjenstander Billedmateriell, Festlige familier Diverse mat og kjøkkenutstyr Eventyr
Humor - Ikke-manuelle deler	Presentasjon 3	www.erher.no : Drama&Rytmik L97 TegnStart 3: kommunikasjonsmodulen Video: <i>Du skal se mye</i> www.statped.no/moller
Følelser og tilstand Glad, kjempeglad, lykkelig, lei ,trist, sint osv.	Presentasjon 4	Billedmateriell, Tegneserier DVD <i>Min kropp 3-11 år</i> . Nettbutikk: www.statped.no/moller
Hus og hjem/daglige gjøremål	Presentasjon 5 Kommunikasjonsøvelser: 3-P5a: Gjenfortelle	Situasjonsbilder Situasjonsbilder
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon Drama	Materiell fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmateriell (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materiell (barnebøker)

Språkfunksjoner: Fortelle, forklare/instruere/oppfordre, rose, irettesette, spørre, bekrefte, benekte, ønske velkommen, gratulere, takke, følelser

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 3

Presentasjon 1: Året/mnd/ukedager

Bruk transparenter eller billedmaterieell for å gjennomgå tegnene for årstidene, månedene og ukedagene. Disse tegnene bør presenteres i en språklig kontekst, men gå ikke alt for detaljert inn i de ulike årstidenes aktiviteter da disse blir tatt opp igjen i senere moduler. I TegnStart 3 er det i glosemodulen oppgaver knyttet til året og årstidene.

Kommunikasjonsøvelse

3-P1a: Foreldrene jobber sammen i par. De får hvert sitt oppgavesett, se modul3/bilder/kommunikasjonsøvelse 3-P1a. Oppgaven er å fortelle hverandre når personene som det er bilde av på oppgavesett har fødselsdag. Den som avleser noterer ned dato, måned og årstall ved de aktuelle personene.

Presentasjon 2: Fødselsdag

– Setningstyper: X-spørsmål

Ta med ting som er typisk for fødselsdager, invitasjonskort, ballonger, hatter, sugerør, kakelys, osv.

Dere forbereder til barneselskap, og diskuterer:

- Hvem inviteres til fødselsdag ? Bruk transparent/plansjer som viser slektninger, tante, onkel osv. Gi disse navnetegn.
- Når skal bursdagen begynne og slutte?
- Hva skal serveres? Bruk transparent over mat og drikke.
- Hvilke klær skal man ha på seg? Bruk transparent over klær.
- Skal det lages godteposer? Transparent over forskjellige godterier.
- Hvilke selskapsleker skal det være på festen?

Hva om det skulle være et selskap for voksne?

Kommunikasjonsøvelser

3-P2a: Intervju: ”Min perfekte bursdag”. Foreldrene skal jobbe i par. Med utgangspunkt i noen stikkord skal de intervjuer hverandre om hvordan den perfekte fødselsdagen ville være for dem. Lærer må vurdere om gruppene skal legge frem resultatene av sine intervjuer for resten av gruppen.

3-P2b: Dekke bordet til fest. Gruppen/e skal dekke bordet/ene til fest. Av de tingene de skal bruke må det finnes høye og lave vaser, stearinlys, blomster, osv. For å sikre kommunikasjon under denne øvelsen bør de ulike tingene være i lærers besittelse. Den enkelte gruppe må komme til lærer og be om ting som de ønsker å ha på bordet. Når bordene er dekket diskuteres det i gruppen/gruppene om pynten kan være forstyrrende for en tegnspråklig kommunikasjon. Hvordan hylle bursdagsbarnet? For hørende barn gjøres dette oftest med bursdagssanger, mens man kanskje for det døvne barnet kan kaste det opp i luften like mange ganger som det fyller år.

3-P1c: Hvem sitter hvor? Dette er en øvelse for å repetere tegn for familiemedlemmer og navnetegn samt øvelse i lokalisasjon. Bilde av et bursdagsselskap der gjestene sitter ved et bord. Lærer forteller hvor de ulike personene sitter, hva de heter og hvilken familietilknytning de har til bursdagsbarnet. Foreldrene har tilsvarende bilde og noterer ned hvor de ulike personene sitter. Spillet ”Festlige familier” kan også benyttes.

3-P1d: Bakegrupper: Gjennomgå noen kakeoppskrifter. La så gruppen/e velge ut fra disse oppskriftene hva de vil bake. Når

gruppen/e gjennomfører denne aktiviteten skal all kommunikasjon forgå på tegnspråk.

3-P1e: Underholdning: Gruppen/e skal lære seg et eventyr på tegnspråk, og dette eventyret skal dramatiseres. Lærer må vurdere om de ulike gruppene er modne for å fremføre eventyret til resten av gruppen. Hvis svaret er ja, vil det jo være flott om barnehagen blir invitert til kakefest med underholdning. Man kan også invitere eldre døve til å komme og fortelle eventyr.

Presentasjon 3: Humor

- Grammatikk: Ikke-manuelle deler

Humor for barn og humor for voksne, og humor som passer alle aldersgrupper. Tegnspråkpoesi vil være naturlig å trekke inn her, også vitser som er gjengangere i døvemiljøet. Humor basert på homonymi i norsk bør også tas opp. Viktig å sikre seg at foreldrene har lært tegnene som brukes i det materiellet som du tenker å bruke til dette emnet. Hovedsiden i kommunikasjonsmodulen i TegnStart 3 har humor som tema.

Presentasjon 4: Følelser og tilstand

Med utgangspunkt i billedmaterieell, tegneserier, film/video jobbes det med språklige uttryksmåter knyttet til følelser og tilstander. På DVDen *Min kropp 3 -11 år* er følelser et av emnene.

Presentasjon 5: Hus og hjem/daglige gjøremål

Intensjonen med emnet *Hus og hjem/daglige gjøremål* er å få til samtaler med foreldrene omkring dagligdagse situasjoner i hjemmet. Ta utgangspunkt i ulike situasjonsbilder for å øve på modulenes ulike språkfunksjoner.

Hus og hjem/daglige gjøremål er emne i de 8 første modulene.

Foruten å øve på ulike språkfunksjoner bør en legge til rette for at foreldrene i løpet av disse modulene lærer tegn og uttryksmåter for:

- aktiviteter og rutiner knyttet til hjemmet
- lære tegn for ting i huset
- kroppen
- hvem bestemmer over kroppen min?

DVDen *Min kropp 3 -11 år* vil være et egnet materiell til de to siste emnene.

Kommunikasjonsøvelse

3-P5a: Foreldrene kan gjenfortelle hovedinnholdet fra samtalen til hverandre.

Tegnspråktekster

Tegnspråktekster bør gjennomføres på slutten av modulen.

Fortellingene som skal avleses må være korte og innholdet må bygge på de allerede gjennomgåtte emnene. I de første modulene kan en med utgangspunkt i barnebøker/bildebøker lage enkle fortellinger på tegnspråk sammen med foreldrene.

Modulene 1 - 4
Emne: Hus og hjem/daglige gjøremål

Modul 1		Modul 2	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Kle på/ av seg Legge seg/stå opp “Min pekebok”	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser	“Min morgen” - på badet - på kjøkkenet	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår på soverommet. Ta med beskrivelse av vekkeklokke med vibrator. Blinklys og barnevakt.		Situasjonene foregår på bad og kjøkkenet. Ta med beskrivelser av blinklysanlegget for telefon, ringeklokke, brannalarm.	
Modul 3		Modul 4	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Barnefest - lek og spill - ved matbordet	- ønske velkommen/ gratulere/ takke - fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser	“Min dag” - morgen - lek - middag - barne-tv - kveld	- fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - igrrettesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår i stua.		Situasjonene foregår ulike steder i huset.	

Modul 4

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Tall og tellesystem	11	Orale komponenter: Ordbilde	2			Barnehage- og skolerelaterte emner : A: Førskolebarns rett til opplæring	2
Mat og drikke		Egne munnstillinger	2			B: Audiopedagogisk tilrettelegging i barnehagen.	2
Tur til byen		Tegndanning: Ettmorfemiske og flermorfemiske tegn.	2			Foreldre og familie: Om selvutvikling	2
Hus og hjem/daglige gjøremål						Kommunikasjon og språk: Bimodal tospråklighet 1	2
Tegnspråktekster							

Modul: 4 Tegnspråk

Mål:

- øve uttrykksmåter til modulens språkfunksjoner
- få erfare å føre en samtale på tegnspråk i realistiske situasjoner
- kunne avlese korte fortellinger og selv fortelle en kort fortelling

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Tall og tellesystem Alder, kroner, dato, klokka - Tegndanning: Ettmorfemiske og flermorfemiske tegn.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 4-P1a: Klokka	Transparenter, skriftlig tekst
Mat og drikke - Egne munnstillinger	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 4-P2a: Stasjonsøvelser 4-P2b: "Gi og motta instruksjoner" 4-P2c: Forklare og repetere	Kommunikasjonskort Gjenstander Billedmateriell
Tur til byen Kafébesøk	Presentasjon 3	
Hus og hjem/daglige gjøremål - Orale komponenter: Ordbilde	Presentasjon 4 Kommunikasjonsøvelser: 4-P4a: Gjenfortelle 4-P4b: "Vår drømmedag"	Situasjonsbilder Grovkisse til dagsplan Situasjonsbilder
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon I fellesskap lage enkle tegnspråktekster	Materiell fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmateriell (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materiell (barnebøker)

Språkfunksjoner: Fortell, forklare/instruere/oppfordre, rose, irettesette, spørre, bekrefte, benekte, følelser

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 4

Presentasjon 1: Tall og tellesystemer

– **Grammatikk: Tegndanning: Ettmorfemiske. Flermorfemiske tegn.**

Repeter grunntallene som var et emne i modul 2. Presenter så for foreldrene hvordan flermorfemiske tegn knyttet til alder, kroner, dato og klokka utføres. Arbeid etterpå med å gjenfortelle en skriftlig tekst der tellesystemene er inkludert. I den skriftlige teksten bør man få med språkhandlinger som foreldrene har øvet på i de tidligere modulene.

Kommunikasjonsøvelse

4-P1a: Klokka

Foreldrene jobber sammen to og to. Oppgavearkene består av mange klokker uten visere. Fasitene består av klokker med visere.

Oppgaven er å fortelle de ulike klokkeslettene i fasiten til personen som har det tilhørende oppgavearket. Denne personen skal tegne visere på de ulike klokkene på oppgavearket.

Presentasjon 2: Mat og drikke

– **Grammatikk: Egne munnstillinger**

Repeter tegn fra emnet mat og drikke i modul 2. Gå så videre med dette emnet med utgangspunkt i de forslagene dere fikk inn fra foreldrene i modul 2. Hvis det ikke kom inn noen forslag kan dere kanskje denne gangen fokusere på middagsmat.

Kommunikasjonsøvelser

4-P2a: *Stasjonsøvelser: kommunikasjonskort*

Lag fire forskjellige samtaler der mat og drikke er tema. På hver stasjon finnes det to kommunikasjonskort som utgjør en samtale mellom to personer. Kortene består av en norsk versjon og en

tegnspråkversjon. Det skal være to foreldre ved hver stasjon. Det bør være en lærer ved hver stasjon som kan hjelpe foreldrene i gjennomføringen.

4-P2b: *Gi og motta instruksjer:*

Gruppen, inkludert lærer, sitter i en ring. Ved denne øvelsen har man behov for hver sin pult der det skal ligge ulike gjenstander. Ved hver gjenstand ligger det en veiledningslapp som forklarer hva som skal skje med den aktuelle gjenstanden.

Eks. “ Du skal be den som sitter til høyre for deg å åpne denne flasken og fylle den halvfull med vann”.

4-P2c: *Forklaringer: billedmateriell*

Foreldrene jobber i par. De har fått utdelt hvert sitt bilde, som er helt like. Den ene velger seg et område på bildet ved hjelp av et hullkort. Det aktuelle området skal han/hun beskrive til den andre personen. Mottakeren har også et hullkort som han/hun skal plasseres på sitt bilde ut fra de beskrivelser som blir gitt.

Presentasjon 3: Tur til byen

Legg informasjonen om turen inn i selve undervisningen. Fint om det er en forholdsvis liten gruppe. Lærer forteller på tegnspråk om ting dere ser og opplever på turen. Gå på kafé. Hva koster ting? Hvilke kaker er best? osv.

Presentasjon 4: Hus og hjem/daglige gjøremål

- Grammatikk: Orale komponenter: Ordbilde

Intensjonen med emnet *Hus og hjem/daglige gjøremål* er å få til samtaler med foreldrene omkring dagligdagse situasjoner i hjemmet. Ta utgangspunkt i ulike situasjonsbilder for å øve på modulenes ulike språkfunksjoner.

Hus og hjem/daglige gjøremål er emne i de 8 første modulene.

Foruten å øve på ulike språkfunksjoner bør en legge til rette for at foreldrene i løpet av disse modulene lærer tegn og uttrykksmåter for:

- aktiviteter og rutiner knyttet til hjemmet
- lære tegn for ting i huset
- kroppen
- hvem bestemmer over kroppen min?

DVDen *Min kropp 3 -11 år* vil være et egnet materiell til de to siste emnene.

Kommunikasjonsøvelser

4-P4a: Foreldrene kan gjenfortelle hovedinnholdet fra samtalen til hverandre.

4-P4b: “Vår drømmedag”. Foreldrene jobber sammen to og to. De skal med utgangspunkt i en grovskisse til en dagsplan lage en oversikt som viser hvordan deres drømmedag ville ha vært. Samtalen de i mellom skal foregå på tegnspråk, og lærer må være tilgjengelig slik at de kan spørre om tegn og uttrykksmåter. Resultatet legges frem for resten av gruppa.

Tegnspråktekster

Disse aktivitetene bør bli lagt til slutt i modulen. Fortellingene må være korte og innholdet må bygge på de allerede gjennomgåtte emnene. Avlesningen kan kanskje nå foregå i språklaboratoriet med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Modulene 1 - 4
Emne: Hus og hjem/daglige gjøremål

Modul 1		Modul 2	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Kle på/ av seg Legge seg/stå opp “Min pekebok”	<ul style="list-style-type: none"> - fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser 	“Min morgen” - på badet - på kjøkkenet	<ul style="list-style-type: none"> - fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår på soverommet. Ta med beskrivelse av vekkeklokke med vibrator. Blinklys og barnevakt.		Situasjonene foregår på bad og kjøkken. Ta med beskrivelser av blinklysanlegget for telefon, ringeklokke, brannalarm.	
Modul 3		Modul 4	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Barnefest - lek og spill - ved matbordet	<ul style="list-style-type: none"> - ønske velkommen/ gratulere/ takke - fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser 	“Min dag” - morgen - lek - middag - barne-tv - kveld	<ul style="list-style-type: none"> - fortelle - forklare/instruere/oppfordre - rose - irttesette - spørre - bekrefte - benekte - følelser
Situasjonene foregår i stua.		Situasjonene foregår ulike steder i huset.	

Modul 5

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Høst og høstlige aktiviteter	19	Lokalisasjon: Direkte- og pekelokalisasjon	2			Kommunikasjon og språk: A: Lytte- og taleutvikling 1	2
Barnehagens rutiner						B: Bruk av pekebøker og annet materiell, praktisk demonstrasjon	2
Kommunikasjon med døve små barn							
Tegnspråktekster							

Modul 5 Tegnspråk

Mål:

- få erfaring med å føre en samtale på tegnspråk i realistiske situasjoner
- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- få kjennskap til barns tegnvarianter og uttrykksmåter
- kunne avlese fortellinger og selv fortelle en kort fortelling
- få en gryende forståelse for sjangeren tegnspråkpoesi

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Høst og høstlige aktiviteter - Lokalisasjon: Direkte- og pekelokalisasjon Årstider, turer i skog og mark, plukke bær, sanke sopp, lage saft og syltetøy frukt og grønnsaker, forandringer i naturen rydde i hagen, høststormer, type klær, osv.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 5-P1a: Samtale 5-P1b: På tur 5-P1c: Matoppskrift 5-P1d: Matoppskrift	Transparenter, plansjer, gjenstander, diverse oppskrifter. NFU videoen: De fire årstidene Kommunikasjonskort Billedmateriell Billedmateriell
Barnehagens rutiner Omsorg (rutiner) lek/lekemateriell, rollelek inne og utemiljø, utelekeplassen, skapende aktiviteter, arbeid	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 5-P2a: Stasjonsøvelser 5-P2b: Samtale og gjenfortelle 5-P2c: Barnehagens dagsrytme	Transparenter, plansjer, gjenstander, barnehagens lokaler, billedfortellinger Kommunikasjonskort Situasjonsbilder Grovkisse for en dagsplan
Kommunikasjon med døve små barn	Presentasjon 3 - utarbeides sammen med temadelen	Enkel barnebok eller annet visuelt materiell som kan være grunnlag for kommunikasjon. Se www.erher.no Barnehagen.
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon	Materiell fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmateriell (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materiell (barnebøker)

Språkfunksjoner: Trøste, gi uttrykk for etisk ansvar, rose, beundre, skryte, fortelle, forklare, by på , be om, korrigere, følelser

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 5

Presentasjon 1 og 2: Høst og høstlige aktiviteter/ Barnehagens rutiner.

- Grammatikk: Lokalisasjon: Direkte- og pekelokalisasjon

Benytt visuelt materiell til å skape dialog rundt de ulike emnene. Kan dere legge opp til praktiske aktiviteter knyttet til emnet? Eksempelvis tur ut i skogen? Er det bærsesong? Har senteret barnehagedrift,? Er det mulig å benytte seg av lokalitetene? Bruk fantasien, og bygg undervisningens innhold på praktiske og meningsfulle oppgaver som benytter virkelig kommunikasjon.

Kommunikasjonsøvelser

5-P1a og 5-P2a: Samtale: kommunikasjonkort. Lag fire forskjellige samtaler ut fra emnene i presentasjon 1 og 2. På hver stasjon finnes det to kommunikasjonkort som utgjør en samtale mellom to personer. Kortene består av en norsk versjon og en tegnspråkversjon. Det skal være to foreldre ved hver stasjon. Det bør være en lærer ved hver stasjon som kan hjelpe foreldrene i gjennomføringen.

5-P1b: På tur: Foreldrene kan få i oppgave å plukke med seg 5 til 10 ting fra turen. De skal legge frem for resten av gruppen hva de har tatt med seg, hva det kan brukes til, giftig, spiselig, levende og ikke levende organismer, osv.

5-P1c: Foreldrene jobber i par. Oppgaven er å lage sin egen oppskrift til lapskaus eller kjøttsuppe. Resultatet legges frem for resten av gruppen.

5-P1d: Foreldrene jobber sammen to og to. Oppgaven er å lage sin egen oppskrift til fruktsalat. Resultatet legges frem for resten av gruppen.

5-P2b: Gjennom situasjonsbilder få i gang samtaler der ulike språkfunksjoner øves. Foreldrene gir en gjenfortelling av samtalene.

5-P2c: Foreldrene får utdelt en grovskisse til en dagsplan i barnehagen. Foreldrene jobber i par med å intervju hverandre om hvordan deres barn har dagen organisert i barnehagen. Resultatet legges frem for resten av gruppen.

Presentasjon 3: Kommunikasjon med døve små barn

Dette emnet og emnet *Bruk av pekebøker og annet materiell, praktisk demonstrasjon* i temadelen bør samkjøres.

Fint om en får til felles aktiviteter med barnehagen. Legg til rette for autentiske kommunikasjonssituasjoner.

Tegnspråktekster

Avlesning i språklaboratorium med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Gjenfortelle tegneserier: Med utgangspunkt i billedmateriell/tegneserier skal foreldrene arbeide med å lage fortellinger på tegnspråk. Lærer må vurdere om gruppen er moden for å ta opptak av seg selv i forbindelse med dette. Det kan være en idé å ha noen helt frie oppgaver hvis man skal jobbe i språklaboratoriet.

Gjenfortelle og/eller lage egne tegnim og tallregler: Samarbeid gjerne med barnehagen slik at barn og foreldre lærer de samme tegnimene og/eller tellereglene. Gjenfortelle en skriftlig tekst: Innholdet i teksten skal være fra modulens emner og teksten bør

inneholde eksempler på de språkfunksjoner som det er blitt trent på under de ulike kommunikasjonsøvelsene.

Modulene 5 - 8
Språkfunksjoner knyttet til noen av kommunikasjonsøvelsene

Modul 5 Kommunikasjonsøvelse 5-P2b		Modul 6 Kommunikasjonsøvelser 6-P1d og 6-P2b	
Forutsetter at emnet barnehagen er gjennomgått		Forutsetter at emnene jul og vinteraktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	“Adventstid” Lage julepynt Spille spill Vinteraktiviteter	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	
Modul 7 Kommunikasjonsøvelse 7-P1d		Modul 8 Kommunikasjonsøvelse 8-P1a og 8-P2a	
Forutsetter at emnet vår og vårens aktiviteter er gjennomgått		Forutsetter at ferie og sommerlige aktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	Bade/svømme Planlegge ferie Blomsterbukett Spille spill Fiske	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	

Modul 6

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Jul og nyttårsfeiring Vinter og vinteraktiviteter Sykehus Kommunikasjon med døve små barn Tegnspråktekster	16	Setningstyper: Fortellende, bekreftende og nektende Tid: Før – etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B.	2 2			Kommunikasjon og språk: A: Å lese bøker og eventyr B: Bimodal tospråklighet 2 Andre emner: Informasjon om Ål folkehøyskole og kurscenter	1 2 2

Modul: 6 Tegnspråk

Mål:

- kunne gjennomføre et intervju
- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- få kjennskap til barns tegnvarianter og uttrykksmåter
- kunne avlese fortellinger og selv fortelle en kort fortelling
- lære en eller to tegnrim eller tallregler.

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Jul og nyttårsfeiring - Setningstyper: Fortellende/bekreftende/nektende - Tid: Før - etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B Julefortellinger, Mattradisjoner, pynting, pakker, julenisse, adventstid, nyttår, nyttårsraketter, stjerneskudd, fakler, fakkeltog osv	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 6-P1a: "Et Juleselskap" 6-P1b: Samtale 6-P1c: Intervju 6-P1d: Samtale og gjenfortelle	Billedmateriell, gjenstander, plansjer, adventskalender, julekrybbe, oppskrifter Stikkordsliste Kommunikasjonskort Spørsmål til førjulstiden Situasjonsbilder
Vinter og vinteraktiviteter Gå på ski, kjøre slalåm, ake, lage snømann kaste snøball, osv	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 6-P2a: Stasjonsøvelser 6-P2b: Samtale og Gjenfortelle	Billedmateriell, Transparenter, Plansjer NFU videoen: De fire årstidene Kommunikasjonskort Situasjonsbilder
Sykehus Barnesykdommer, temperatur/feber, skader, operasjon ,ambulansse/fly, lege, sykesøster medisin/resept, plaster, gips, sprøyte, sting, osv.	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 6-P3a: Prioritering	Billedmateriell, transparente, gjenstander medisinsk leksikon, helsebok Liste med ulike alternativer
Kommunikasjon med døve små barn	Presentasjon 4 - utarbeides sammen med temadelen	Enkel barnebok eller annet visuelt materiell som kan være grunnlag for kommunikasjon. Se www.erher.no Barnehagen.
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon	Materiell fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmateriell (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materiell (barnebøker)

Språkfunksjoner: uttrykke forbud eller tillatelse, uttrykke ønske, lyst, svare noen som ikke får innfridd sine ønsker, gi informasjon om ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår, rose, skryte, uttrykke enighet - uenighet, forklare, uttrykke glede, instruere, følelser

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 6

Presentasjon 1 og 2: Jul og nyttårsfeiring/Vinter og vinteraktiviteter - Grammatikk:

Setningstyper: Fortellende, bekreftende og nektende.

Tid: Før - etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B

Benytt visuelt materiell til å skape dialog rundt de ulike emnene.
Kan dere legge opp til praktiske aktiviteter knyttet til emnet?

Kommunikasjonsøvelser

6-P1a: Et juleselskap: Foreldrene skal jobbe sammen i par. De skal ut fra en stikkordliste planlegge innholdet i et juleselskap. Samtalen seg i mellom skal foregå på tegnspråk. Lærer skal være tilgjengelig slik at de kan spørre om tegn og uttryksmåter. Resultatet av planleggingen skal legges frem for resten av gruppen.

6-P1b og 6-P2a: Samtale: kommunikasjonskort. Lag 4 forskjellige samtaler ut fra emnene i presentasjon 1 og 2.

6-P1c: Intervju: Foreldre skal intervju hverandre om førjulstiden. Foreldrene får spørsmålene fra lærer og svarene blir lagt frem for resten av gruppa.

6-P1d og 6-P2b: Gjennom situasjonsbilder få i gang samtaler der ulike språkfunksjoner øves. Foreldrene gir en gjenfortelling av samtalene.

Presentasjon 3: Sykehus

Presenter emnet gjennom billedmateriell, brosjyrer, avisutklipp osv.

Kommunikasjonsøvelse

6-P3 a: Prioritering: Lærer og foreldrene lager i fellesskap en liste med ca. 10 forskjellige punkter til et emne eller en situasjon. Eksempler på emner eller situasjoner: hvilke ting vil jeg ha i min nærhet når jeg har influensa, viktige egenskaper hos legen, sykepleieren... osv.

Del gruppen i mindre grupper. Hver gruppe skal komme frem til 5 punkter fra felleslista som de ønsker å ha på sin prioriteringsliste. Gruppene skriver ned sin prioritering på post-it lapper og klistrer de på veggen. Hver gruppe begrunner sine valg til de andre gruppene.

Presentasjon 4: Kommunikasjon med døve små barn

Dette emnet og emnet *Å lese bøker og eventyr* i temadelen bør samkjøres. Fint om en får til felles aktiviteter med barnehagen. Legg til rette for autentiske kommunikasjonsituasjoner.

Tegnspråktekster

Avlesning i språklaboratorium med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Gjenfortelle tegneserier: Med utgangspunkt i billedmateriell/tegneserier skal foreldrene arbeide med å lage fortellinger på tegnspråk

Gjenfortelle en skriftlig tekst: Innholdet i teksten skal være fra modulens emner, og teksten bør inneholde eksempler på de språkfunksjoner som det er blitt trent på under de ulike kommunikasjonsøvelsene

Modulene 5 - 8
Språkfunksjoner knyttet til noen av kommunikasjonsøvelsene

Modul 5 Kommunikasjonsøvelse 5-P2b Forutsetter at emnet barnehagen er gjennomgått		Modul 6 Kommunikasjonsøvelser 6-P1d og 6-P2b Forutsetter at emnene jul og vinteraktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	“Adventstid” Lage julepynt Spille spill Vinteraktiviteter	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	
Modul 7 Kommunikasjonsøvelse 7-P1d Forutsetter at emnet vår og vårens aktiviteter er gjennomgått		Modul 8 Kommunikasjonsøvelse 8-P1a og 8-P2a Forutsetter at ferie og sommerlige aktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	Bade/svømme Planlegge ferie Blomsterbukett Spille spill Fiske	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	

Modul 7

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Vår og vårens aktiviteter	17	Tegndanning: Ettmorfemiske tegn og flermorfemiske tegn	2			Kommunikasjon og språk: Lytt- og taleutvikling 2	2
Påske							
Karneval		Polymorfemiske tegn	2			Andre emner: Åpen time	2
Tall og tellesystem							
Tegnspråktekster							

Modul: 7 Tegnspråk

Mål:

- få erfaring med å føre en samtale på tegnspråk i realistiske situasjoner
- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- kunne avlese fortellinger og selv fortelle en kort fortelling
- lære en eller to tegnrimer eller tallregler.

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Vår og vårens aktiviteter - Ettmorfemiske tegn Turer i skog og mark, turer ved sjøen, plukke blomster, plante blomster o.a., forandringer i naturen, klær	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 7-P1a: Samtale 7-P1b: Ut på tur 7-P1c: "Klær og påkledning" 7-P1d: Samtale og gjenfortelle	Transparenter, plansjer, gjenstander, bøker og lignende. NFU-videoen: De fire årstidene Kommunikasjonskort Naturen Papirdukker med forskjellige klesplagg Situasjonsbilder
Påske - Påskeferie - Påskefeiring	Presentasjon 2	Billedmateriell, gjenstander, plansjer, film osv.
Karneval Karnevalsutstyr, karnevalsopptog	Presentasjon 3	Billedmateriell, gjenstander, plansjer film osv.
Tall og tellesystem Nummer, etasje, timer, måned og uke - Flermorfemiske tegn	Presentasjon 4 Kommunikasjonsøvelse: 7-P4a: Intervju	Ferdig utarbeidede spørsmål
Tegnspråktekster - Polymorfemiske tegn	Avlesning og egenproduksjon	Materiell fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmateriell (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materiell (barnebøker)

Språkfunksjoner: Trøste, gi uttrykk for etisk ansvar, rose, beundre, skryte, fortelle, forklare, by på, be om, korrigere, følelser

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 7

Presentasjon 1: Vår og vårens aktiviteter

- Grammatikk: Ettmorfemiske tegn

Benytt visuelt materiell til å skape dialog rundt de ulike emnene.
Kan dere legge opp til praktiske aktiviteter knyttet til emnet?

Kommunikasjonsøvelser

7-P1a og P2a: Samtale: kommunikasjonskort. Lag fire forskjellige samtaler ut fra emnene i presentasjon 1 og 2.

7-P1b: Ut på tur: Foreldrene kan få i oppgave å plukke med seg 5 til 10 ting fra turen. De skal legge frem for resten av gruppen hva de har tatt med seg, hva det kan brukes til osv.

7-P1c: Klær og påkledning: Benytt fire store papirdukker. Lærer forteller hvor disse personene skal, eks. en skal ta vårens første bad. Foreldrene skal fortelle hvilke klær de ulike personene må ha på seg.

7-P1d: Gjennom situasjonsbilder få i gang samtaler der ulike språkfunksjoner øves. Foreldrene gir en gjenfortelling av samtalene.

Presentasjon 2: Påske

Benytt visuelt materiell til å skape dialog rundt de ulike emnene

Presentasjon 3: Karneval

Repetér kort emnet fødselsdag fra modul 3. Benytt billedmateriell, film eller tekster til å introdusere emnet karneval. Samtal deretter om forskjellene på fødselsdagsfeiring og karnevalsfeiring.

Presentasjon 4: Tall og tellesystem

- Grammatikk: Flermorfemiske tegn.

Presenter for foreldrene hvordan flermorfemiske tegn knyttet til nummer, etasje, timer, måned og uke utføres.

Kommunikasjonsøvelse:

7-P4a: Intervju: Foreldrene jobber sammen to og to. De får utdelt hvert sitt ark med spørsmål. Spørsmålene må ha et innhold som gjør at foreldrene får øvet på de flermorfemiske tegnene som ble gjennomgått under presentasjon 4.

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Polymorfemiske tegn

Avlesning i språklaboratorium med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Gjenfortelle eventyr: Foreldrene arbeider med sjangeren eventyr.
Tegnrím/tallregler: Samarbeid gjerne med barnehagen.

Gjenfortelle en skriftlig tekst: Innholdet i teksten skal være fra modulens emner, og teksten bør inneholde eksempler på de språkfunksjoner som det er blitt trent på i de ulike kommunikasjonsøvelsene.

Modulene 5 - 8
Språkfunksjoner knyttet til noen av kommunikasjonsøvelsene

Modul 5 Kommunikasjonsøvelse 5-P2b Forutsetter at emnet barnehagen er gjennomgått		Modul 6 Kommunikasjonsøvelser 6-P1d og 6-P2b Forutsetter at emnene jul og vinteraktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	“Adventstid” Lage julepynt Spille spill Vinteraktiviteter	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	
Modul 7 Kommunikasjonsøvelse 7-P1d Forutsetter at emnet vår og vårens aktiviteter er gjennomgått		Modul 8 Kommunikasjonsøvelse 8-P1a og 8-P2a Forutsetter at ferie og sommerlige aktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	Bade/svømme Planlegge ferie Blomsterbukett Spille spill Fiske	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	

Modul 8

Undervisningssted: Ål folkehøyskole og kurscenter for døve

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Sommer og ferieaktiviteter 17. mai Tegnspråktekster	14	Tegndanning: Polymorfemiske tegn Språkvariasjon	2 2	Døves syn på seg selv Døves muligheter i et hørende samfunn	5	Foreldre og familie: Døves forutsetninger og muligheter i en hørende storfamilie	2

Modul: 8

Mål:

- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- kunne avlese fortellinger
- kunne fortelle korte og kjente eventyr på tegnspråk

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Sommer og ferieaktiviteter - Polymorfemiske tegn Bade i vann, fjellvann, sjø, badebasseng fiske, båttur, tur i skog og mark, plukke blomster, reise, klær, transportmidler, sirkus.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 8-P1a: Samtale 8-P1b: Kommunikasjonsverksted 8-P1c: Rebusoppgave 8-P1d: Cruiseferie	Transparenter, plansjer, gjenstander NFU-videoen: De fire årstidene Kommunikasjonskort Reisebyrå Ulike oppgaver Gjenstander eller billedmaterieell
17. mai - Polymorfemiske tegn Frigjøringsdagen, tog, musikkorps, flagg, mat og drikke, aktiviteter som konkurranser, tivoli o.l.	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 8-P2a: Samtale 8-P2b: Samtale og gjenfortelle 8-P2c: Invitasjon til 17. mai feiring	Transparenter, plansjer, gjenstander Kommunikasjonskort Situasjonsbilder Stikkordsliste
Tegnspråktekster - Språkvariasjon: språk er dynamisk og vil derfor variere over tid, geografisk og sosialt.	Avlesning og egenproduksjon	Materiell fra Døves Media og fra Møller kompetansesenter. www.erher.no Billedmaterieell (pekebøker, tegneserier osv.) Skriftlig materieell (barnebøker)

Språkfunksjoner: uttrykke forbud eller tillatelse, uttrykke ønske, lyst, svare noen som ikke får innfridd sine ønsker, gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår, rose, beundre, skryte, uttrykke enighet - uenighet, forklare, uttrykke glede, instruere, kommandere

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTE

Modul 8

Presentasjon 1 og 2

Benytt visuelt materiell til å skape dialog rundt de ulike emnene.

Legg opp til praktiske aktiviteter knyttet til emnene.

Kommunikasjonsøvelser

8-P1a og 8-P2a: Samtale: kommunikasjonskort. Lag fire forskjellige samtaler ut fra emnene i presentasjon 1 og 2.

8-P1b: Reisebyrå: Innred et rom som et reisebyrå med skranker der kundene kan henvende seg. Heng opp plakater som viser ulike reisemål, priser osv. Disse plakatene har tre funksjoner i undervisningen. a) skape en riktig atmosfære, b) innlæring av tegn og uttrykksmåter, c) idébank for gjennomføringen av kommunikasjonsøvelsen. Foreldrene skal jobbe sammen to og to. Læreren skal ha rollen som ansatt ved reisebyrået, mens foreldrene er kunder. Foreldrene får vite hva slags turer de skal bestille, men læreren legger hindringer i veien underveis, slik at de kan ende opp med å bestille en helt annen tur enn hva som var tenkt.

8-P1c: Rebusoppgave ute i naturen: Lag oppgaver som gir en repetisjon av noen av emnene i modulene 5, 6, 7 og 8.

8-P1d: Cruiseferie: Del foreldrene inn i grupper. Alle gruppene er på cruiseferie. Båten synker, men hver gruppe klarer å få tak i en livredningsbåt. Hver enkelt person i gruppen har tatt med seg masse ting i livredningsbåten, men gruppen får til sammen bare lov til å ta med seg fire ting. Med utgangspunkt i gjenstander eller billedmateriell må de argumentere seg frem til hvilke fire ting de skal ta med seg.

Kommunikasjonsøvelser

8-P2b Gjennom situasjonsbilder få i gang samtaler der ulike språkfunksjoner øves. Foreldrene gir en gjenfortelling av samtalene. Se eget skjema.

8-P2c: Invitasjon til 17. maifeiring :Foreldre skal jobbe sammen i par. De skal ut fra en stikkordsliste planlegge innholdet i en 17. maifeiring. Samtalen seg i mellom skal foregå på tegnspråk. Lærer må hele tiden være tilgjengelig slik at de kan spørre om tegn og uttrykksmåter. Resultatet skal legges frem for resten av gruppen.

Tegnspråktekster

Avlesningen i språklaboratorium med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Gjenfortelle eventyr: Foreldrene arbeider med sjangeren eventyr

Gjenfortelle en skriftlig tekst: Innholdet i teksten skal være fra modulens emner, og teksten bør inneholde eksempler på de språkfunksjoner som det er blitt trent på i de ulike kommunikasjonsøvelsene.

Modulene 5 - 8
Språkfunksjoner knyttet til noen av kommunikasjonsøvelsene

Modul 5 Kommunikasjonsøvelse 5-P2b Forutsetter at emnet barnehagen er gjennomgått		Modul 6 Kommunikasjonsøvelser 6-P1d og 6-P2b Forutsetter at emnene jul og vinteraktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	“Adventstid” Lage julepynt Spille spill Vinteraktiviteter	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	
Modul 7 Kommunikasjonsøvelse 7-P1d Forutsetter at emnet vår og vårens aktiviteter er gjennomgått		Modul 8 Kommunikasjonsøvelse 8-P1a og 8-P2a Forutsetter at ferie og sommerlige aktiviteter er gjennomgått	
Situasjoner:	Språkfunksjoner	Situasjoner:	Språkfunksjoner
Slå seg Konflikt Skade noen Skapende aktivitet Samlingsstund Matstund	- trøste - gi uttrykk for etisk ansvar - irettesette/advare - rose/beundre/skryte - fortelle - forklare - by på/be om/korrigere - følelser	Bade/svømme Planlegge ferie Blomsterbukett Spille spill Fiske	- uttrykke forbud eller tillatelse/ uttrykke ønske, lyst/ svare noen som ikke kan få innfridd sine ønsker. - gi informasjon knyttet til ting som skal skje, har skjedd og ting som skjer mens noe annet pågår. - rose/beundre/skryte - uttrykke enighet - uenighet/forklare/uttrykke glede - instruere/kommandere - følelser
Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene		Følelse og tilstand skal være et delemne under disse øvelsene	

Modul 9

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Før og nå	19	Tegndanning: Ettmorfemiske og flermorfemiske tegn	2			Foreldre og familie: Søskenrelasjoner	2
Bymiljø og nærmiljø		Polymorfemiske tegn	2				
Trafikk og transport- midler							
Høst og høstens aktiviteter							
Tegnspråktekster							

Modul: 9

Mål:

- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- kunne avlese fortellinger, samt lage egne fortellinger
- kunne fortelle korte og kjente eventyr på tegnspråk

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Før og nå - Ettmorfemiske tegn	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 9-P1a: Diskusjon: Døves situasjon før og nå! 9-P1b: Diskusjon: "Før og nå"	Billedmateriell, transparenter, filmmateriell, gamle og nye aviser, oppskrifter, gjenstander Video: "Døve mennesker før oss", Møller kompetansesenter Utgangspunkt i innholdet i presentasjon 1
Bymiljø og nærmiljø Brannstasjon, politistasjon, post, bank, kirke, forretninger, bensinstasjon, osv. - Flermorfemiske tegn (Etasjer)	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 9-P2a: "Hvor gikk vi?" 9-P2b: "Vår by" 9-P2c: Kommunikasjonsverkssted 9-P2d: Fremlegg: By og land	Transparenter, plansjer, tur til byen Kartverk Grovskisse over en by Etater/institusjoner: stikkordsliste
Trafikk og transportmidler - Polymorfemiske tegn	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 9-P3a: Trafikklandskap 9-P3b: Transportmidler 9-P3c: En samarbeidsøvelse	Aviser eller andre nyhetsmedier Korte tegnspråktekster Trafikkregler
Høst og høstens aktiviteter	Presentasjon 4	Transparenter, plansjer, gjenstander
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon Gjenfortelling	Video, CD-rom Eventyr, skriftlig tekst

Språkfunksjoner: Meddele noe, gi uttrykk for meninger, be om synspunkter, gi uttrykk for enighet/uenighet, vurdere personer/gjenstander/tilstander/handlinger.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 9

Presentasjon 1: Før og nå

- Grammatikk: Ettmorfemiske tegn

Benytt visuelt materiell til å skape dialog rundt emner som dere vil ta opp med tanke på hvordan ting var før i forhold til nå. Fint om foreldrene også kommer med forslag til emner.

Videoen “Døve mennesker før oss” kan være fin å se for å bli kjent med hvordan døves situasjon var før. Lærer bør være til stede ved avlesningen av videoen for å forklare tegn og uttrykk. Videre foreslås en kommunikasjonsøvelse der lærer legger opp til en diskusjon rundt innholdet i videoen, og da kan det være nyttig å ha sett videoen på forhånd.

Kommunikasjonsøvelser

9-P1a: “Døves situasjon før og nå”: Med utgangspunkt i videoen legger lærer opp til en samtale/diskusjon om døves situasjon før og nå. Lærer bør på forhånd ha laget noen problemstillinger som kan være utgangspunkt for samtalen/diskusjonen.

9-P1b: “Før og nå”: Foreldrene jobber sammen to og to. De får i oppgave å nevne fem ting som de synes var bedre før i tiden, og fem ting som de synes er bedre i dag. De skal legge frem sine synspunkter og argumentere for sine meninger. Prøv å få i gang en diskusjon i gruppen omkring innholdet i de ulike innleggene.

Presentasjon 2: Bymiljø og nærmiljø

- Grammatikk: Flermorfemiske tegn (Etasjer)

Ta en tur til byen og legg i kommunikasjonen vekt på hus/bygninger som tilbyr offentlige og private tjenester. Vær oppmerksom på beliggenheten til de ulike bygningene slik at man tilegner seg

språklige ferdigheter til å kunne gi stedsforklaringer. Hvis det er vanskelig å få til en bytur, må emnet bli presentert gjennom visuelt materiell.

Kommunikasjonsøvelser

9-P2a: “Hvor gikk vi?": Benytt kart over det stedet dere har vært. Del gruppen, og ha en lærer på hver gruppe. Dere skal nå diskutere dere frem til riktig plassering på kartet av de ulike bygningene som tilbyr offentlige og private tjenester som dere har sett på turen. Notér direkte på kartet. Hvor mange husker dere i forhold til den/de andre gruppen/e?

9-P2b: “Vår by”: Lag en by med diverse offentlige og private tjenester. Hvem bor i byen, hvilke familiekonstellasjoner er det, har byen et “Blitzhus”? osv.

9-P2c: Innred et rom der ulike offentlige og private tjenester tilbys, f.eks. trygdekontor, apotek, bank osv. Foreldrene får med seg ei stikkordsliste over hva han/hun skal be om på de ulike stedene. Lærerne er de “ansatte” på de ulike stedene, og de må stille spørsmål til det kundene ber.

9-P2d: By og land: Foreldrene jobber sammen to og to. De skal nevne tre grunner for å bosette seg i en by, og tre grunner for å bosette seg på tettsteder/landet. De må kunne argumentere for sine valg. Prøv å få til en diskusjon i gruppen når de ulike smågruppene legger frem sine synspunkter.

Presentasjon 3: Trafikk og transportmidler

- Grammatikk: Polymorfemiske tegn

Skap en dialog om de ulike foreldrenes reisemåte til kompetansesenteret. Hvilke transportmidler har de benyttet på reisen, offentlig eller privat, hva koster reisen, hvilket vær hadde de på turen, gikk turen fort eller tregt, hvor mange mil har de reist, kommer de selv fra en by, et tettsted eller et landdistrikt osv.

Aktuelle hendelser hentet fra massemedia kan også være grunnlag for en samtale om trafikk og transportmidler

Kommunikasjonsøvelser

9-P3a: Thea-teppe, biler osv: Med utgangspunkt i materiellet lager foreldrene et trafikklandskap med ulike trafikksituasjoner.

9-P3b: Transportmidler - lego: Foreldrene jobber sammen i par. Den ene får bruksanvisningen og skal forklare den andre hvordan han/hun skal sette sammen legoklossene. Når de har bygd ferdig et transportmiddel bytter de roller og transportmiddel.

9-P3c: En samarbeidsøvelse: Dette er en tredelt oppgave der man jobber sammen tre og tre. For å gjennomføre denne aktiviteten trenger du to like tegnspråktekster. Innholdet i teksten bør være et emne som er knyttet til trafikk og/eller transportmidler.

1. person: Skal avlese tegnspråkteksten og forberede seg på å gjenfortelle fortellingen til 3. person.

2. person: Skal avlese den samme teksten og lage fem spørsmål som han/hun skal stille til 3. person.

3. person: Skal først avlese 1. persons gjenfortelling av tegnspråkteksten. Med bakgrunn i denne gjenfortellingen skal 3. person prøve å besvare spørsmålene fra person 2.

1. og 2. person skal være observatører der de selv ikke er delaktige.

3. person må få noe annet å gjøre mens 1. og 2. person gjennomgår tegnspråkteksten. Bytt roller.

Presentasjon 4: Høst og høstens aktiviteter

Emne høst tas opp igjen og utdypes. Emnet kan integreres i noen av de andre emnene i modulen.

Tegnspråktekster

Avlesningen i språklaboratorium med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Gjenfortelle eventyr: Foreldrene arbeider med sjangeren eventyr.

Gjenfortelle en skriftlig tekst: Innholdet i teksten skal være fra modulens emner, og de språkhandlinger som det blir trent på i de ulike kommunikasjonsøvelsene tas opp igjen i den skriftlige teksten.

Modul 10

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Barn i trafikken	18	Setningstyper: Befaling/irettesettelse og betingelsessetninger	2			Foreldre og familie: Dagliglivets utfordringer i en tospråklig familie.	2
Hos tannlegen							
Jul/vinteraktiviteter		Lokalisasjon: Repetisjon: Direkte- og pekelokalisasjon.	2			Kommunikasjon og språk: Bruk av tolk 1	1
Tegnspråktekster							

Modul: 10

Mål:

- øve uttrykksmåter knyttet til modulens språkfunksjoner
- kunne avlese fortellinger, samt lage egne fortellinger
- få kjennskap til språk og språkbruk i fortellinger og sakprosaetekster

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Barn i trafikken - Setningstyper: Befaling/irrettesettelse og betingelsessetninger	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 10-P1a: Diskusjon: trafikk 10-P1b: "Min skolevei" 10-P1c: Forklar trafikkregler	Materiell fra Trygg Trafikk, Thea-teppe, biler, trafikkskilt o.a. Lego Ulike problemstillinger
Hos tannlegen - Setningstyper: Befaling/irrettesettelse og betingelsessetninger	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 10-P2a: Mitt første møte med tannlegen 10-P2b: "Hvorfor pusse tennene?"	www.erher.no Hos tannlegen Karius og Baktus, video: "Mr. Bean hos tannlegen", Bok: "Tore går til tannlegen" av Gunn Britt Sundstrøm, ISBN 824240302
Jul/vinteraktiviteter	Presentasjon 3	Billedmateriell, transparenter, gjenstander
Tegnspråktekster - Lokalisasjon: Repetisjon: Direkte- og pekelokalisasjon	Avlesning og egenproduksjon Gjenfortelle	Video, CD-rom Eventyr, eventyr skrevet om til en sakprosaetekst, en skriftlig tekst

Språkfunksjoner: Meddele noe, gi uttrykk for meninger, be om synspunkter, gi uttrykk for enighet/uenighet, uttrykke kognitiv innstilling, spørre om kognitiv innstilling.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 10

Presentasjon 1: Barn i trafikken

- Grammatikk:

Setningstyper: Befaling/irettesettelse og betingelsessetninger

Trygg Trafikk har mye materiell som egner seg til å skape en dialog omkring emnene; trafikkregler, ferdsel i trafikken osv.

10-P1a: Diskusjon: Trafikk. Trygg Trafikk har en perm som heter "Nærmiljø og samhandling". I permene er det flere problemstillinger knyttet til trafikk, og disse problemstillingene er visualisert i bilder. Disse bildene kan være utgangspunkt for diskusjon.

10-P2b: "Min skolevei": Foreldrene jobber i par. De skal fortelle hverandre hvordan deres skolevei var. Den som avleser skal tegne eller notere ned stikkord om det som blir fortalt. Deretter skal han/hun gjenfortelle dette til resten av gruppen.

10-P2c: Forklar trafikkregler: Lag flere kort med trafikkregler. Hver forelder får et kort med en trafikkregel. Oppgaven er først å fortelle til resten av gruppen hvilken regel han/hun har fått, og deretter fortelle hvorfor det er viktig å overholde denne regelen.

Presentasjon 2 Hos tannlegen

- Grammatikk:

Setningstyper: Befaling/irettesettelse og betingelsessetninger

Legg opp til en samtale omkring emnet "Hos tannlegen" ut fra billedmateriell/gjenstander/video/fortellinger. Lærer bør ta opp det å være nervøs og redd, og hvordan man på tegnspråk kan uttrykke seg for å forklare og roe ned barna sine.

På www.erher.no /Grunnskolen/Norsk tegnspråk/ 3. – 4. trinn finner du filmen "Hos tannlegen". I filmen møter du både mennesker og dyr! De får alle stelt tennene sine, men med dyra skjer det også noe mer. "Hos tannlegen" er en film med ekte og virkelighetsnære situasjoner. Filmen omhandler det å grue seg til noe, å ha omsorg og ansvar for noen og bruk av tolk. Intensjonen med filmen er at den skal utløse samtaler og diskusjoner som kan skape bevissthet og empati hos elevene.

Kommunikasjonsøvelser

10-P2a: "Mitt første møte med tannlegen": Foreldrene skal fortelle til sin parkamerat om sitt første møte med tannlegen. Skulle man ikke huske dette, kan man fortelle om sitt barns første møte med tannlegen.

10-P2b: "Hvorfor pusse tennene?": Få foreldrene til selv å svare på dette. Skriv svarene på tavla. Når dette er gjort jobber dere med å bruke disse svarene som argumentasjon for å få barn til å pusse tenner. Sett fokus på de språkfunksjoner vi da har behov for.

Presentasjon 3. Jul/vinteraktiviteter

Emnene: Jul og vinteraktiviteter tas opp igjen. I tillegg til å repetere emnet går man dypere inn i stoffet.

Tegnspråktekster

Avlesning i språklaboratorium med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Gjenfortelle et eventyr: Foreldrene jobber med eventyrsjangeren. Dette tas opp på video.

Foreldrene kan få i oppgave å lage en sakprosa tekst av eventyret de har jobbet med. Diskuter hvilke språklige virkemidler som tas i bruk i de to tekstene.

Gjenfortelle en skriftlig tekst: Innholdet i teksten skal være fra modulens emner, og de språkhandlinger som det blir trent på under ulike kommunikasjonsøvelser tas opp igjen i den skriftlige teksten.

Modul 11

Undervisningssted: Ål folkehøyskole og kurscenter for døve

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Tegneseriefigurer	15	Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.	2	Døv identitet	2	Foreldre og familie: Momenter i utvikling av likeverd	2
Bondegård og dyrepark		Tegndanning: Polymorfemiske tegn	2				
Aktualitetsstoff		Ikke-manuelle deler	2				
Tegnspråktekster			2				

Modul: 11

Mål:

- øve uttrykksmåter knyttet til de tidligere modulers språkfunksjoner
- kunne avlese fortellinger, samt lage egne fortellinger
- få kjennskap til språk og språkbruk i fortellinger og sakprosaetekster

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Tegneseriefigurer	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 11-P1a: Assosiasjonskroker 11-P1b: Hvilken tegneseriefigur er jeg? 11-P1c: Tegneseriefavoritt 11-P1d: En felles rekonstruksjon	Korte tegneserier Korte tegneserier Tegneserie gjengitt på tegnspråk
Bondegård og dyrepark - Tegndanning: Polymorfemiske tegn - Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 11-P3a: Fremlegg 11-P3b: Spørrekonkurranse 11-P3c: En gjettekonkurranse	Video: Husdyr og gammelt håndverk, Ål Tegnkulturprogram: Dyreparken i Kristiansand Video: Dyr/Hagen, Møller kompetansesenter Spørsmål knyttet til landbruk og dyr
Aktualitetsstoff	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 11-P3a: Samtalekort 11-P3b: Samtale	
Tegnspråktekster - Ikke-manuelle deler	Avlesning og egenproduksjon Gjenfortelling	Video - Cd-rom Sakprosaetekster Eventyr eller andre skriftlige fortellinger

Språkfunksjoner: Meddele noe, gi uttrykk for meninger, be om synspunkter, gi uttrykk for enighet/uenighet, uttrykke kognitiv innstilling, spørre om kognitiv innstilling, vurdere personer/gjenstander/tilstander/handlinger

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 11

Presentasjon 1: Tegneseriefigurer

Ha tilgjengelig ulike tegneserier, blad og enkeltstriper. Presenter de ulike tegneseriefigurene. Diskuter med foreldrene de ulike tegneseriefigurenes karaktertrekk. Hvilke tegneseriefigurer liker foreldrene og hvilke liker barna deres?

Kommunikasjonsøvelser

11-P1a: Assosiasjonskroker:

Læreren oppgir en tegneseriefigur. Foreldrene tegner en sirkel rundt ordet og fem "kroker" rundt sirkelen. Foreldrene får hver for seg ca. fem minutter til å tenke ut ord eller uttrykk som de assosierer med den aktuelle tegneseriefiguren. De skriver ordene ved siden av krokene. Foreldrene går sammen to og to og forteller til hverandre på tegnspråk hvilke ord de har skrevet ned. Parene samles og forteller til lærer hvilke ord de har på sine ark. Lærer skriver på tavla etter hvert som parene ramser opp. Hvor mange ord får dere til slutt? Samtal om de ulike assosiasjonene, gjerne få foreldrene til å forklare sammenhengen mellom assosiasjonen og den aktuelle tegneseriefiguren.

11-P1b: Hvilken tegneseriefigur er jeg?

Lærer har på forhånd skrevet tegneseriefigurers navn på ulike klistrelapper. Her kan man også bruke bilder av de aktuelle tegneseriefigurene. Klistrelappene settes på foreldrenes rygger slik at de selv ikke vet "hvem de er". Foreldrene beveger seg fritt i klasserommet og stiller spørsmål til hverandre for å finne ut hvilken tegneseriefigur de er. Det er bare lov til å stille ja/nei spørsmål. De som har klart å spørre seg frem til hvem de er, samles i et hjørne av klasserommet hvor en tegnspråklærer sitter. Foreldrene skal fortelle

til tegnspråklæreren alt hva de vet om den tegneseriefiguren de har fått tildelt (klistret på ryggen).

11-Pc: Tegneseriefavoritt:

Velg korte tegneserier (ca.4-6 bilder). Du må ha så mange tegneserier som antall grupper foreldre. Klipp den enkelte tegneserie opp i enkeltbilder, og bland disse. Hver gruppe får så enkeltbildene til en tegneserie. Pass på at det er likt antall bilder, som foreldre, da hvert enkelt gruppemedlem skal få sitt bilde. Foreldrene skal på tegnspråk og kroppsspråk illustrere sitt bilde for de andre i gruppen, men de skal ikke vise frem bildet. Når alle i gruppen har illustrert sitt bilde, gjetter de rekkefølgen på bildene ved å stille seg i rekke. Først når de mener å stå i riktig rekkefølge i forhold til tegneseriens historie viser de bilden til hverandre.

11-P1d: En felles rekonstruksjon:

Til denne øvelsen trenger du en tegneserie fortalt på tegnspråk. Foreldrene skal avlese fortellingen. De må få oppklart ting de ikke forstår, men ellers skal det ikke samtales om fortellingen. Når hele fortellingen er avlest, stiller læreren spørsmålet: Hva husker du? Foreldrene må få komme med innspill uten at lærer stiller flere spørsmål. Kan hende kan det en forelder forteller gi assosiasjoner til en annen. Hva husket man? Og hva husket man ikke?

Presentasjon 2: Bondegård og dyrepark

- Grammatikk:

Tegndanning: Polymorfemiske tegn

Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.

Benytt visuelt materiell til å skape dialog rundt de ulike emnene.

Er det mulig å gjennomføre en tur til bondegård og/eller dyrepark?

Hvis ikke, kan videoene som står i kolonnen "Materiell/kilder" benyttes.

Kommunikasjonsøvelser

11-P2a: Fremlegg:

Foreldrene jobber sammen to og to. De skal velge seg fem dyr som de skal fortelle om til resten av gruppa

11-P2b: Spørrekonkurranse:

Lag spørsmål om landbruk og dyr. Foreldrene deles inn i mindre grupper som konkurrerer mot hverandre. Lærer stiller spørsmålene.

11-P2c: En gjettekonkurranse:

Del gruppen inn i mindre grupper som skal konkurrere mot hverandre. Lærer har mange spørrekort med ulike ord og uttrykk knyttet til emnet. Når lærer løfter opp et kort er det for foreldergruppene om å gjøre å komme på tegnet for dette ordet. Det gis 2 poeng for hvert riktig svar. Svarer gruppen feil får de andre gruppene mulighet til å svare, men da gis det kun 1 poeng ved riktig svar. Man kan utvide aktiviteten med tilleggsspørsmål til ordene/tegnene. Disse spørsmålene kan ha et grammatikalsk innhold.

Presentasjon 3: Aktualitetsstoff

Intensjonen med dette emnet er at foreldrene skal få samtale om og diskutere emner som engasjerer dem. Foreldrene bør derfor kunne påvirke hvilket stoff som blir tatt inn i øvelsene

Kommunikasjonsøvelser:

11-P3a: Samtalekort med utgangspunkt i språkfunksjoner:

Del foreldrene i mindre grupper. I hver gruppe bør det være en tegnspråklærer. Foreldrene skal i samarbeid med tegnspråklærer lage samtalekort. De kan da ta opp emner og språkfunksjoner som de føler at de har behov for i kommunikasjonen med sitt barn.

Velg situasjoner der to personer snakker med hverandre. Hvem er personene? Hva snakker de om? Hvilken sinnestemming er de i? Bruk uttrykk som: "spør om...", "svar at ...", "forklar ..." osv.

Dette for å unngå at øvelsen blir en ren oversettelsesøvelse, og for å gi rom for språklig variasjon når samtalekortene skal gjennomføres som dialoger på tegnspråk. Når den enkelte gruppe har gjennomført dialoger med utgangspunkt sine samtalekort, kan gruppene bytte samtalekort mellom seg. Når aktiviteten er ferdig kan det være lurt å samle inn samtalekortene, de kan være fine å bruke en annen gang, f.eks. ved repetisjon.

11-P3b: Samtale

Del foreldrene inn i mindre grupper. Det må være minst en tegnspråklærer i hver gruppe som deltar i samtalen, og som hjelper foreldrene hvis de står fast i forhold til tegn og uttrykksmåter.

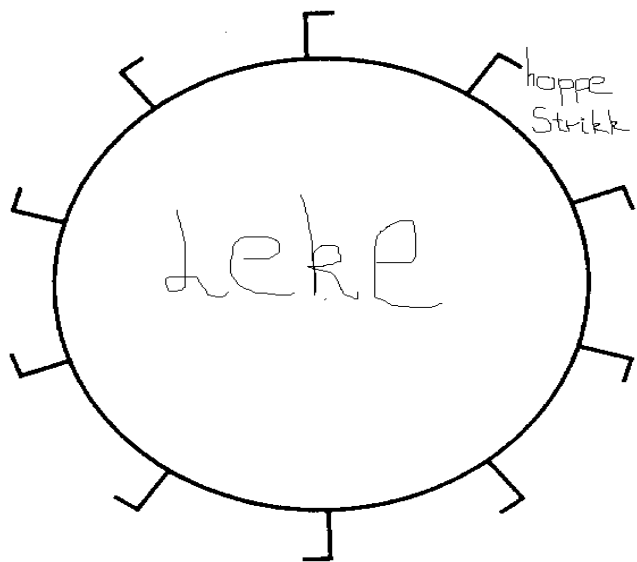
Tegnspråktekster

- Grammatikk: Ikke-manuelle deler

Avlesning i språklaboratorium med oppgaver knyttet til de forskjellige tegnspråktekstene.

Gjenfortelling: Sakprosaetekster med utgangspunkt i modulens emner. Kan være både tegnspråktekster og skriftlige tekster

Eksempel på assosiasjonskroker

Eksempel på samtalekort med utgangspunkt i språkfunksjoner

Rollekort: A
Spør om B husket å ta med boka.

Vis at du blir ergerlig. Si at du trenger boka i kveld.

Si at du ikke skal låne bort bøker til B mer.

Vær enig i det. Be om unnskyldning.

Rollekort: B

Si at du har glemt den. Be om unnskyldning og si at du ikke gjorde det med hensikt.

Forklar hvorfor du glemte den.

Si at du synes A er en surpomp.

Modul 12

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolestart	20	Lokalisasjon: Synsvinkel	2			Foreldre og familie: Fritid og venner	2
Sommer og sommerens aktiviteter							
Den lokale døveforening							
Aktualitetsstoff							
Tegnspråktekster							Audiologi: Tilrettelegging i forbindelse med skolestart

Modul: 12

Mål:

- bli kjent med tegnvarianter og uttrykksmåter hos eldre døve
- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få kjennskap til språk og språkbruk i fortellinger og sakprosaetekster

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolestart Skole, skolefritidsordning, skolefag, yrkesgrupper på skolen, timeplaner osv.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 12-P1a: Intervju: "Egen skolegang" 12-P1b: En samarbeidsøvelse 12-P1c: Min drømmetimeplan 12-P1d: Debatt	Billedmateriell, transparenter, gjenstander Stikkordliste To tegnspråktekster Timeplan Emne og rollefordeling
Sommer og sommerens aktiviteter - Lokalisasjon: Synsvinkel	Presentasjon 2	
Den lokale døveforeningen Kjente døve personer lokalt Oppgaver i dag Ulike aktiviteter, julebord, fester, møter osv.	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 12-P3a: Intervju 12-P3b: Resymé 12-P3c: Diskusjon	Døveforeningen Pensjonistgruppen Resultatet av intervjuene Korte tegnspråktekster Ulike problemstillinger fra selve besøket i døveforeningen
Aktualitetsstoff	Presentasjon 4 Kommunikasjonsøvelser: 12-P4a: Diskusjon 12-P4b: Skjult skatt 12-P4c: Tegnspråknyheter 12-P4d: "Å reagere riktig"	Aviser, TV-program, annet aktualitetsstoff. Aviser Medier
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon Gjenfortelling	Video, CD-rom og internett Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet Skriftlige tekster

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 12

Presentasjon 1: Skolestart

Gjennom billedmateriell, transparenter og gjenstander presenteres dette emnet. Fint om det er mulig å gi en omvisning på skolen.

Spør foreldrene om hvilke temaer de ønsker seg til skolerelaterte emner i modul 13.

Kommunikasjonsøvelser

12-P1a: Intervju: Med utgangspunkt i en stikkordsliste skal foreldrene intervju hverandre om sin egen skolegang. Resultatet av intervjuene legges frem for resten av gruppen.

12-P1b: En samarbeidsøvelse: Dette er en tredelt oppgave der man jobber sammen tre og tre. For å gjennomføre denne aktiviteten trengs to like tegnspråktekster.

1. person: Skal avlese tegnspråkteksten og forberede seg på å gjenfortelle fortellingen til 3. person.

2. person: Skal avlese den samme teksten og lage 5 spørsmål som han/hun skal stille til 3. person.

3. person: Skal først avlese 1. persons gjenfortelling av tegnspråkteksten. Med bakgrunn i denne gjenfortellingen skal 3. person prøve å besvare spørsmålene fra person 2.

1. og 2. person skal være observatører der de selv ikke er delaktige.

3. person må aktiviseres mens 1. og 2. person gjennomgår tegnspråkteksten. Bytt roller.

12-P1c: "Min drømmetimeplan": Foreldrene jobber sammen to og to. Hvert par får utdelt en grovskisse til en timeplan. De skal fortelle til hverandre hvordan en drømmetimeplan ville se ut for dem. Den som

avleser noterer inn i timeplanen det som blir fortalt. Resultatet legges frem for resten av gruppen.

12-P1d: Debatt: I fellesskap blir gruppen enig om et emne som skal diskuteres, for eksempel "Skolestart for 6-åringer". Fordel roller:

- Rektor. Denne personen må gi en innledning, lede debatten, spørre, avbryte, holde tiden og sammenfatte. Hvis det er ønskelig kan to personer dele på denne rollen.

- Panel: Bør bestå av minst fire personer. To personer som er imot skolestart for 6-åringer, mens de andre to personene i panelet brenner sterkt for at barn skal begynne på skolen når de er 6 år.

- Publikum: Resten av gruppen, som kan bestå av forskjellige eksperter, myndighetspersoner, representanter for organisasjoner, interessegrupper, politiske partier og interesserte privatpersoner.

Alle forbereder sine roller. Rektorene jobber sammen, de i panelet som har samme interesser jobber sammen. Hvem som kan jobbe sammen av publikum avhenger av hvilke roller de får. Sett tidsramme for debatten. Gjennomfør innledningen, debatten og sammendraget. Diskuter etterpå hvordan debatten ble gjennomført. Hva var bra? Hva var mindre bra? Var det språklige problemer? Hvis ja, hvordan ble de løst?

Presentasjon 2 Sommer og sommerens aktiviteter

- Grammatikk: Lokalisasjon: Synsvinkel

Emnet: Sommer og sommerlige aktiviteter tas opp igjen. I tillegg til å repetere emnet, går man dypere inn i stoffet.

Presentasjon 3: Den lokale døveforening

Besøk den lokale døveforeningen for å få informasjon om dens historie, samt omvisning i deres lokaler. Få vite litt om kjente personer lokalt, oppgaver som foreningen står overfor i dag, hvilke aktiviteter de har, osv. Lærer må vurdere om foreldrenes tegnspråkerferdigheter er på et slikt nivå at de kan motta en forelesning på tegnspråk. Hvis det er varierende ferdigheter i gruppen, kan foreldrene velge om de vil bruke stemmetolk, eller bruke ørepropper for å øve avlesning.

Kommunikasjonsøvelser

12-P3a: Foreldrene jobber sammen to og to med å forberede og gjennomføre et intervju med en eldre hørselshemmet.

12-P3b: Hvert par skal gi et resymé av sine intervjuer.

12-P3c: Diskusjon: Diskuter ulike problemstillinger fra besøket i døveforeningen.

Presentasjon 4: Aktualitetsstoff

Intensjonen med dette emnet er at foreldrene skal få samtale om og diskutere emner som engasjerer dem. Foreldrene bør derfor kunne påvirke hvilket stoff som blir tatt inn i øvelsene.

Kommunikasjonsøvelser

12-P4a: Diskusjon: Forskjellig aktualitetsstoff som grunnlag for diskusjon.

12-P4b: Skjult skatt: Oppgaven er å finne en historie, artikkel eller et oppslag i aviser som de tror kan være interessant for resten av gruppen. Når de ulike parene jobber med dette, skal all kommunikasjon foregå på tegnspråk. Når de har bestemt seg for en

historie, artikkel, osv., skal de forklare til de andre parene hvor de kan finne dette stoffet i avisen.

Det er ikke lov til å opplyse om sidetall. Gi språklig informasjon som f. eks: "Let etter en nyhetsartikkel i innenriksdelen. Finn artikkelen om kvinnen som ble innbrakt to ganger samme dag". Når parene har funnet frem til den aktuelle artikkelen eller oppslaget skal paret som har valgt ut dette stoffet redegjøre for hvorfor de valgte akkurat denne artikkelen.

12-P4c: Tegnspråknyheter: Materiellet benyttes til å trene avlesning av formell språkbruk samt at nyhetene i seg selv kan være utgangspunkt for diskusjon.

12-P4d: "Å reagere riktig": Lærer utarbeider på forhånd en liste over typiske situasjoner som krever en reaksjon i form av et svar.

Foreldrene skal jobbe to og to. Eksempel:

Hva sier du når noen misforstår deg, snakker for fort, gir deg ros, ber om hjelp? Foreldrene skal lage korte dialoger der disse situasjonene oppstår. Gå igjennom de ulike parenes valg av uttrykksmåter.

Diskuter språkvalgene i forhold til konteksten de står i. Lærer må være forberedt på å gi flere eksempler slik at man får se bruk av ulike uttrykksmåter for samme språkfunksjon avhengig av konteksten.

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både på det innholdsmessige og grammatikalske planet.

Egenproduksjon: Foreldrene lager egne tekster på tegnspråk. Jobb både med fortellinger og ulike sakprosaetekster.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 13

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Tegn og uttrykk knyttet til bruk av datamaskin	16	Lokalisasjon: Synsvinkel	2			Foreldre og familie: Foreldrerollen, erfaringer så langt	2
Skolerelaterte emner		Indirekte lokalisasjon	2			Skolerelaterte emner: A: Skolestart 1	2
Hus og hjem						B: SFO	1
Tegnspråktekster							

Modul: 13

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få kjennskap til språk og språkbruk i fortellinger og sakprosaetekster
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Tegn og uttrykk knyttet til bruk av datamaskin	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 13-P1a: Dataoppgaver	Informasjon om dataprogrammer/PC Ulike oppgaver
Skolerelevante emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 13) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold.	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelse 13-P2a: Regnestykke 13-P2b: Hvem har det rette svaret? 13-P2c: Regnespill	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, konkrete og transparente www.erher.no Grunnskolen
Hus og hjem - Synsvinkel - Indirekte lokalisasjon Tekniske hjelpemidler, huslige aktiviteter diverse utstyr/ kjøkkenutstyr: mengde og mål, verktøy, arbeidsredskaper osv.	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 13-P3a: Gjettekonkurranse 13-P3b: Rollespill 13-P3c: Assosiasjonskroker 13-P3d: Synspunkter og innvendinger	Transparenter, billedmateriell, oppskrifter Video: Se mitt språk: Fortellingen "Utsikt" til emnet Synsvinkel gjenstander rollekort oppgaveark påstandskort
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon	Video, CD-rom Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet Skriftlige tekster

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 13

Presentasjon 1: Tegn og uttrykk knyttet til bruk av datamaskin

Gi en presentasjon av emnet. Bruk PC i presentasjonen hvis det er mulig.

Kommunikasjonsøvelse

13-P1a: Her vil dere ha behov for datamaskiner. Lag oppgaver der foreldrene skal instruere hverandre til å utføre forskjellige handlinger på PCen.

Presentasjon 2: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Skulle matematikk være et av emnene kan kanskje kommunikasjonsøvelsene under være aktuelle. Husk også å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i neste modul.

Kommunikasjonsøvelser

13-P2a: Regnestykke: Foreldrene skal jobbe sammen i smågrupper. De får i oppgave å løse noen regnestykker som inneholder addisjon, subtraksjon, multiplikasjon og divisjon. En i gruppen får regnestykket og skal fortelle det til de andre på tegnspråk. Det er ikke lov å vise frem regnestykket. Det skiftes på denne rollen i gruppen.

13-P2b: Hvem har det rette svaret? Foreldergruppen deles i to. Den ene gruppen får utdelt enkle regneoppgaver, den andre gruppen skal ha svarene til disse oppgavene. Foreldrene i begge gruppene skal lære seg oppgavene eller svarene utenat.

Den som har regneoppgave skal finne den som svaret på oppgaven, og den som har svaret må lete etter den riktige regneoppgaven. Foreldrene skal gå rundt i klasserommet og fortelle sitt regnestykke eller svar. Det er om å gjøre å finne hverandre fortest mulig.

13-P2c: Regnespill: Dere trenger et spillekart, en terning, fire spillebrikker og fire kalkulatorer. Fire personer sitter rundt bordet for å spille dette regnespillet. Hver har med seg en samarbeidspartner. Disse fire samarbeidspartnerne skal være plassert i rommet slik at de ikke ser spillekartet. De skal også være utstyrt med en kalkulator hver. Oppgaven er at den som sitter ved spillekartet skal fortelle sin samarbeidspartner hva som står i den ruten hvor spillebrikken befinner seg. Samarbeidspartneren skal da med hjelp av kalkulatoren gi svaret. Hoderegning er ikke tillatt.

Spillet kan bli morsommere om man bestemmer at oppgaven må løses innen et vist tidsrom, f.eks, innen 30 sekunder. Klarer man ikke å løse oppgaven, må man stå over en runde. Det betyr at lærer må sitte med fasiten til oppgavene på spillekartet slik at foreldrene kan få rask tilbakemelding om de har klart oppgaven.

Presentasjon 3: Hus og hjem

- Grammatikk: Synsvinkel og indirekte lokalisasjon

Billedmaterieell, gjenstander og oppskrifter kan benyttes ved gjennomgang av disse emnene. Ved gjennomgang av oppskriftene kan en få foreldrene til å komme med forslag til hvilket kjøkkenutstyr man vil ha behov for. Det samme kan en gjøre når det gjelder verktøy og arbeidsredskaper. Hva slags utstyr trenger man for å utføre ulike arbeidsoppgaver i hjemmet?

Kommunikasjonsøvelser

13-P3a: “Gjettekonkurranse”: Konkurransen kan være mellom flere smågrupper eller enkeltpersoner. En person begynner å fortelle fra en oppskrift. De andre skal prøve å gjette seg til hvilken oppskrift dette er. Konkurransen kan også gjennomføres ved at de ulike gruppene/personene skal stille spørsmål til vedkommende som har oppskriften. Ut fra spørsmålene skal de prøve å komme frem til hvilken oppskrift det er snakk om.

13-P3b: Rollespill: Foreldrene lager rollekortene til denne aktiviteten. De kan ta opp emner og språkfunksjoner som de føler at de har behov for i kommunikasjonen med barnet sitt. Foreldrene jobber i par. De skal velge en situasjon der to personer snakker med hverandre: Hvem er personene? Hva snakker de om? Hvilken sinnestemming er de i?

Foreldrene utarbeider en rollespillmodell på norsk der de bruker imperativer som: “spør om...”, “svar at ...”, “forklar at ...”. Dette for å unngå at øvelsen blir en ren oversettelsesøvelse, og for å legge til rette for språklig variasjon på tegnspråk. Når modellen er ferdig hjelper læreren foreldrene med tegn og uttrykk. Enten kan en diskutere seg frem til uttrykksmåter eller de kan gjennomfører rollespillet. Spar på rollekortene.

13-P3c: Assosiasjonskroker: Læreren oppgir et ord i forbindelse med kommunikasjonsøvelsens emner som foreldrene skriver på midten av papiret. Foreldrene tegner en sirkel rundt ordet og ti “kroker” rundt sirkelen. Foreldrene får ca. fem minutter hver for seg til å tenke ut ord eller uttrykk som de assosierer med nøkkelordet. De skriver ordene ved siden av krokene. Foreldrene går sammen to og to og forteller på tegnspråk til hverandre hvilke assosiasjoner de har gjorde seg. Hver gruppe forteller til lærer hvilke ord de har på sine ark. Læreren skriver på tavlen etter hvert som gruppene ramser opp.

13-P2d: Synspunkter og innvendinger: Kort med ulike påstander, som lærer bør ha laget på forhånd. De ulike ytringene skal være knyttet til huslige aktiviteter, og de skal være så utfordrende som mulig. Eksempel:

- “Etter min mening er kvinnes plass i hjemmet.”
- “Jeg synes ikke menn deltar nok i husarbeidet”.

Del foreldrene inn i to grupper. En gruppe skal finne argumenter som støtter påstandene, mens den andre gruppen skal finne motargumenter. Når dette er gjort diskuterer man de ulike påstandene ut fra de argumentene som man har notert.

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet både på det innholdsmessige og grammatikalske planet.

Egenproduksjon: Foreldrene lager egne tekster på tegnspråk. Gi varierte oppgaver til foreldrene. Jobb både med fortellinger og ulike sakprosatetekster.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 14

Undervisningssted: Ål folkehøyskole og kurscenter for døve

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Religion og livssyn Friluftsliv Tegnspråktekster	16	Tid: Tidslinjene A, C, D og E Tidslinje B: før – etter et bestemt tidspunkt.	2 1	Fra undertrykkelse til selvbestemmelse og likeverd	4	Andre emner: Åpen time: selvvalgt tema	2

Modul: 14

Mål

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få kjennskap til språk og språkbruk i fortellinger og sakprosaetekster
- bli kjent med språkets uttrykksform i noen religiøse tekster
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Religion og livssyn - Tidslinjene A, C, D og E Høytider/ritualer/skikker/symboler	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 14-P1a: Samtale 14-P1b: Å reagere på riktig	Informasjonsmaterieil, skolebøker o.a. litteratur. NFU-Videoen "Livets høytider og merkedager" program 1 og 2
Friluftsliv - Tidslinje B:før – etter et bestemt tidspunkt	Presentasjon 2	Naturen
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon Gjenfortelling	Video - Cd-rom, internett Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet. Skriftlige tekster

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 14

Presentasjon 1: Religion og livssyn

- Grammatikk: Tidslinjene A, C, D og E

Målet med dette emnet er at foreldrene skal lære tegn og uttryksmåter i tilknytning til de høytider som familien feirer. I dette vil også ritualer, skikker og symboler være sentralt. Norge er et flerkulturelt samfunn og emnet må derfor planlegges og gjennomføres slik at en berører ulike religioner og livssyn. Foreldrene kan kanskje være en god ressurs i forhold til dette emnet.

Kommunikasjonsøvelser:

14-P1a: Samtale

Del foreldrene inn i mindre grupper. Det må være minst en tegnspråklærer i hver gruppe som deltar i samtalen, og som hjelper foreldrene hvis de står fast i forhold til tegn og uttryksmåter. Prøv å få i gang en samtale om ulike skikker og ritualer. Hva man spiser i høytidene kan kanskje være en fin inngang til emnet☺.

14- P1b: Å reagere riktig:

Hensikten med denne øvelsen er at foreldrene skal finne passende språklige uttrykk til ulike situasjoner. Lærer har på forhånd laget korte beskrivelser av situasjoner der det forventes en språklig respons. Til beskrivelsene bør det lages korte dialoger (skriftlig tekst med tegnspråksyntaks). Situasjonene som beskrives bør være knyttet til emnet *Religion og livssyn*, f.eks. hva sier du til noen som nettopp har giftet seg, mistet noen av sine kjære, har hatt navnedag eller barnedåp?

Språkfunksjoner som bør være i fokus:

- å uttrykke glede og begeistring
- å uttrykke medfølelse og sorg

Lærer går igjennom beskrivelsene og viser eksempler på passende språklige uttrykk til de ulike situasjonene.

De dialogene som på forhånd er utarbeidet til de ulike beskrivelsene klippes opp i enkeltreplikker (husk å beholde et eksemplar som fasit). Foreldrene deles inn i par. De får beskrivelsene av de ulike situasjonene, samt enkeltreplikkene. Oppgaven er å sette sammen dialoger til de ulike beskrivelsene.

Presentasjon 2: Friluftsliv

- Grammatikk: Tidslinje B:før – etter et bestemt tidspunkt

Tilpass emnet til den årstiden som modulen avvikles i, men sikre at foreldrene lærer tegn og uttryksmåter som er relevant for friluftaktiviteter som bedrives i andre årstider. I presentasjonen av emnet friluftsliv kan ulike nettsider benyttes, google på friluftsliv og du får tilgang på flere nettsider. Mange av disse retter seg også til friluftsliv med barn. Direktoratet for naturforvaltning har en nettside som kan være et fint utgangspunkt <http://www.dirnat.no/>

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet.

Egenproduksjon: Gi varierte oppgaver til foreldrene. Jobb både med fortellinger og ulike sakprosaetekster.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 15

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	19	Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.	2			Skolerelaterte emner: Skolefag og språkferdigheter	2
Fritidsinteresser		Ikke-manuelle deler	2				
Tegnspråktekster							

Modul: 15

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få kjennskap til språk og språkbruk i fortellinger og sakprosaetekster
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 13) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold.	Presentasjon 1	Skolebøker og nettsider. www.erher.no
Fritidsinteresser Hobbyer, sports- og fritidsinteresser - Orale komponenter: Modifisering. Ansikt. - Ikke-manuelle deler	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 15-P2a: Fremlegg/samtale 15-P2b: Meningsmålinger 15-P2c: Debatt 15-P2d: Assosiasjonskroker	Billedmateriell, transparenter, filmmateriale, utklipp fra blader og aviser, Internett osv. Skjema Emne og rollefordeling Oppgaveark
Tegnspåktekster	Avlesning og egenproduksjon Gjenfortelling	Video, CD-rom Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet Skriftlige tekster

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 15

Presentasjon 2: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Fint om det kan knyttes kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive.

Er det kanskje rom for et samarbeidsprosjekt med skolen?

Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i neste modul.

Kommunikasjonsøvelse

15-P2a: Fremlegg/samtale. Denne øvelsen gjennomføres før presentasjon 2. Foreldrene skal fortelle om sine egne eller sine barns hobbyer/ sports- fritidsinteresser. Foruten å fortelle om selve aktiviteten kan man ta opp hva det koster å drive denne aktiviteten, hvor ofte man driver på med dette, om det er stor oppslutning i Norge rundt denne aktiviteten og hva det er som gjør det så interessant/morsomt å holde på med dette.

Presentasjon 2: Fritidsinteresser

- Grammatikk:

Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.

Ikke-manuelle deler

Når foreldrene har fortalt om sine hobbyer/sportsinteresser tar lærer opp andre hobbyer og sportsaktiviteter. Noter på tavlen de ulike aktivitetene som ble tatt opp i kommunikasjonsøvelsen 15-P2a og presentasjon 2. Gå så over til kommunikasjonsøvelse 15-P2b

Kommunikasjonsøvelser

15-P2b: Meningsmålinger: Denne aktiviteten krever at foreldergruppen er delt inn i minst to grupper. Ut fra de aktivitetene som er skrevet på tavlen under presentasjon 2 skal foreldrene i fellesskap velge aktiviteter som de vil ha med i meningsmålingen. Disse aktivitetene skal skrives inn i kolonnen *Aktiviteter* i skjemaet som de skal bruke når de intervjuer den/de andre gruppen/e. Eksempel på skjema, se neste siden.

Resultatet av spørreundersøkelsen legges frem for gruppen, for eksempel hvor mange som har prøvd fjellklatring. Gruppens medlemmer sjekker da om de har de samme opplysningene.

15-P2c: Debatt: I fellesskap blir gruppen enig om et emne som skal diskuteres, f.eks. "Bygging av idrettshall".

Fordel roller:

- Ordfører: Denne personen må gi en innledning, lede debatten, spørre, avbryte, holde tiden og sammenfatte. Hvis det er ønskelig, kan to personer dele denne rollen.
- Panel: Bør bestå av minst fire personer. To personer som mener at det ikke er behov for en idrettshall, mens de andre to personene i panelet brenner sterkt for å få en idrettshall i kommunen.
- Publikum: Resten av gruppen, kan bestå av forskjellige eksperter, myndighetspersoner, representanter for organisasjoner, interessegrupper, politiske partier og interesserte privatpersoner.

Person: .....

Kommunikasjonsøvelse 15-P2b

Aktiviteter	Har prøvd	Har aldri prøvd	Har lyst til å prøve	Har ikke lyst til å prøve
Fjellklatring				
Rafting				
osv.				

Alle forbereder sine roller. Ordførere jobber sammen og de i panelet som har samme interesser jobber sammen. Hvem som kan jobbe sammen av publikum avhenger av hvilke roller de får.

Sett tidsramme for debatten. Gjennomfør innledningen, debatten og sammendraget. Diskuter etterpå hvordan den ble gjennomført. Hva var bra? Hva var mindre bra? Var det språklige problemer? Hvis ja, hvordan ble de løst?

15-P2d: Assosiasjonskroker: Øvelsen gjennomføres to ganger. Den ene gangen skal foreldrene arbeide med assosiasjonskroker til nøkkelordet VINNE, og andre gangen skal de jobbe med assosiasjonskroker til nøkkelordet TAPE.

Foreldrene tegner en sirkel rundt det aktuelle ordet og ti "kroker" rundt sirkelen. Foreldrene får hver for seg ca. fem minutter til å tenke ut ord eller uttrykk som de assosierer med nøkkelordet. De skriver ordene ved siden av krokene. Foreldrene går sammen to og to og sammenligner hverandres assosiasjoner. Hver gruppe skal fortelle til læreren hvilke ord de har på sine ark. Læreren skriver på tavlen etter hvert som gruppene ramser opp. Assosiasjonsordene på tavla brukes til å diskutere det å vinne og tape, spesielt rettet mot barneidrett.

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både på det innholdsmessige og grammatikalske planet.

Egenproduksjon: Foreldrene lager egne tekster på tegnspråk. Gi varierte oppgaver til foreldrene. Jobb både med fortellinger og ulike sakprosaetekster.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 16

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	18	Lokalisasjon: Samsvar	2			Andre emner: Møte med rådgiver ang. relevante offentlige ytelser	1
Land/by/steder		Repetisjon: Synsvinkel	2				
Fritidsparker		Pekelokalisasjon					
Tegnspråktekster		Direkte lokalisasjon Indirekte lokalisasjon				Kommunikasjon og språk: Bimodal tospråklighet 3	2

Modul: 16

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få kjennskap til språk og språkbruk i fortellinger og sakprosaetekster
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 15) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold.	Presentasjon 1	Skolebøker og nettsider. www.erher.no
Land/by/steder - Lokalisasjon: Samsvar og repetisjon av de andre temaene	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 16-P2a: Gjettekonkurranse 16-P2b: Jordomseiling	Kartverk, billedmateriell, faktabøker Kartverk
Fritidsparker Badeland, tivoli, dyrepark Hvem jobber på de ulike stedene Hvilke arbeidsoppgaver har de	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelse 16-P3a: Rollespill 16-P3b: En gjettekonkurranse	Brosjyrer, avisutklipp, filmmateriale Barnas leksikon. Besøke zoologisk hage/museum/dyrepark Rollekort Spørrekort
Tegnspåktekster - Lokalisasjon: Samsvar og repetisjon av de andre temaene	Avlesning og egenproduksjon	Video, CD-rom Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet Tegnrimer om stedsnavn, skriftlige tekster

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 16

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i neste modul.

Presentasjon 2: Land/by/steder

- Grammatikk: Lokalisasjon: Samsvar og repetisjon av temaene:

Direkte- indirekte lokalisasjon/pekelokalisasjon/Synsvinkel

Land/by og steder: Dette emnet blir tatt opp både i modul 16 og modul 26. I modul 16 er emnet vinklet mer geografisk, mens det i modul 26 blir mer fokus på makt og styreformer. For modul 16 kan man bruke kartverk og faktabøker til å skape en dialog om emnet land/by og steder.

Kommunikasjonsøvelser

16-P2a: "Gjettekonkurranse": Del gruppen inn i smågrupper som skal konkurrere mot hverandre. Lærer stiller spørsmålene. Oppgaven kan være at lærer sier navnet på et land, og så skal gruppene finne ut i hvilken verdensdel dette landet ligger. Det kan være spørsmål knyttet til kjente referanser i verden, som for eksempel hvor Big Ben ligger. Det kan også være en idé å se på spill som Geni for å finne passende spørsmål til denne øvelsen.

16-P2b: "Jordomseiling": Del inn i mindre grupper. Hver gruppe skal planlegge sin egen reiserute for sin jordomseiling. All diskusjon her skal være på tegnspråk. Viktig at lærer er tilgjengelig slik at foreldrene kan spørre om tegn og uttryksmåter. De må kunne begynne hvorfor de har valgt den aktuelle reiseruten. Hvilke ting de

ønsker å se, oppleve osv. Gruppene legger frem sine planer for hverandre.

Presentasjon 3: Fritidsparker

Gjennom bruk av anbefalt materiell/kilder presenteres emnet.

I *Øvelse gjør mester 2* er det opptak fra en dyrepark. Dersom det er mulig å besøke fritidspark, tivoli eller dyrepark, vil vi oppfordre dere til å gjøre det. Del da foreldrene i små grupper (maks 4 personer) der hver gruppe "ledes" av en tegnspråklærer. Det er viktig at kommunikasjonen foregår på tegnspråk.

Kommunikasjonsøvelser

16-P3a: Rollespill: Foreldrene lager rollekortene til denne aktiviteten. De får med dette anledningen til å ta opp emner og språkfunksjoner som de føler at de har behov for i kommunikasjonen med barnet sitt. Foreldrene jobber i par. De skal velge en situasjon der to personer snakker med hverandre. Hvem er personene? Hva snakker de om? Hvilken sinnestemning er de i? Foreldrene utarbeider en rollespillmodell på norsk der de buker imperativer som: "spør om...", "svar at ...", "forklar ...". Dette for å unngå at øvelsen blir en ren oversettelsesøvelse, og for å gi rom for språklig variasjon. Når rollespillmodellen er ferdig hjelper læreren foreldrene med tegn og uttrykk. Foreldrene kan spille dialogen for resten av gruppen, eller de kan fortelle sitt forslag til hvordan de aktuelle språkfunksjonene kan uttrykkes på tegnspråk. Når aktiviteten er ferdig kan det være lurt å samle inn rollekortene da de kan være fine å bruke en annen gang.

16-P3b: En gjettekonkurranse: Foreldrene skal jobbe sammen i smågrupper, og de skal konkurrere mot hverandre. Lærer har mange spørrekort med ulike ord/begreper knyttet til emnet. Når lærer løfter opp et kort, skal foreldergruppene vise tegnet for dette ordet. Det gis 2 poeng for hvert riktig svar. Svarer gruppen feil får de andre gruppene mulighet til å svare, men da gis det kun 1 poeng ved riktig svar. Man kan utvide aktiviteten med tilleggsspørsmål til ordene/tegnene. Disse spørsmålene kan også ha et grammatisk innhold.

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Lokalisasjon: Samsvar og repetisjon av temaene:

Direkte- indirekte lokalisasjon/Pekelokalisasjon/Synsvinkel

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet både på det innholdsmessige og grammatisk planet.

“Lek og fantasi på tegnspråk”: Ål Folkehøgskole for innlæring av tegn for land.

Egenproduksjon: Foreldrene lager egne tekster på tegnspråk.

Gi varierte oppgaver til foreldrene. Jobb både med fortellinger og ulike sakprosaetekster.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 17

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner Døvekirken Aktualitetsstoff Tegnspråktekster	19	Setningstyper: Tematiserte ledd	2			Skolerelaterte emner: A: Tospråklig undervisning; undervisning av elever med hørselshemming B: Leksehjelp Andre emner: Åpen time: selvvalgt tema	2 1 1

Modul 17

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få en gryende forståelse for språk og språkbruk i myter, sagn, legender, vitser og gåter

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 16) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. - Setningstyper: Tematiserte ledd	Presentasjon 1	Skolebøker og nettsider. www.erher.no
Døvekirken	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser: 17-P2a: Resymé 17-P2b: Diskusjon	Døvekirken Tekstmateriell Problemstillinger fra besøket i døvekirken
Aktualitetsstoff	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 17-P3a: Diskusjon 17-P3b: Tegnspråknyheter	Aviser, TV-program, annet aktualitetsstoff. Aviser Medier
Tegnspråktekster Myter, sagn, legender, vitser, gåter	Avlesning og egenproduksjon	Video – ”Ragnarrokk” Møller kompetanse senter Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 17

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

- Grammatikk: Setningstyper: Tematiserte ledd

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i neste modul.

Presentasjon 2: Døvekirken

Besøk døvekirken og få omvisning og informasjon om kirkens virksomhet og dens historie. Fint om kirkens innredning og symboler blir gjennomgått ved omvisningen. Hvis det er foreldre som ikke klarer å motta denne informasjonen på tegnspråk, må man benytte stemmetolk. De resterende foreldrene får da bruke ørepropper.

Kommunikasjonsøvelser

17-P2a: Resymé: Foreldrene skal jobbe sammen i par. Hvert par får utdelt en skriftlig tekst eller en tegnspråktekst som omhandler Døvekirken og dens historie. Parene får ulike tekster. Oppgaven er å lage et resymé av den aktuelle teksten som skal legges frem for resten av gruppen.

17- P2b: Diskusjon ut fra problemstillinger knyttet til den informasjon som er blitt gitt ved besøket i Døvekirken.

Presentasjon 3: Aktualitetsstoff

Intensjonen med dette emnet er at foreldrene skal få samtale om og diskutere emner som engasjerer dem. Foreldrene bør derfor kunne påvirke hvilket stoff som blir tatt inn i øvelsene.

Kommunikasjonsøvelser

12-P3a: Diskusjon: Forskjellig aktualitetsstoff som grunnlag for diskusjon.

12-P3b: Tegnspråknyheter: Materiellet benyttes til å trene avlesning av formell språkbruk samt at nyhetene i seg selv kan være utgangspunkt for diskusjon.

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon:

Foreldrene skal jobbe med egenproduserte tekster på tegnspråk. Gi varierte emner de skal jobbe med knyttet til modulens sjangrer.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

HJEMMEOPPGAVE TIL MODUL 18

Foreldrene skal finne en myte eller et sagn fra hjemsted som de skal ta med til neste modul.

Modul 18

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner Aktualitetsstoff Tegnspråktekster	19	Setningstyper: Retoriske spørsmål Repetisjon: - Befaling/irretesettelse og betingelsessetninger - Fortellende, bekreftende og nektende setninger - X-spørsmål - Ja/nei spørsmål	2 2			Foreldre og familie: Vanlige utfordringer i oppdragelsen av hørselshemmede barn	2

Modul: 18

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få økt forståelse for språk og språkbruk i myter, sagn, legender, vitser og gåter

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner - Setningstyper: Retoriske spørsmål og repetisjon av andre setningstyper Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 17) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold.	Presentasjon 1	Skolebøker, oppslagsverk, billedmaterieell, konkreter og transparenter, www.erher.no
Aktualitetsstoff - Setningstyper: Retoriske spørsmål og repetisjon av andre setningstyper	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelse 18-P2a: Diskusjon 18-P2b: Rollebytte i løpet av diskusjonen	Aviser, Tegnsatt, nyheter på tegnspråk
Tegnspråktekster og tekstskaping - Setningstyper: Retoriske spørsmål og repetisjon av andre setningstyper Myter, sagn, legender, vitser, gåter	Avlesning og egenproduksjon	Video, CD-rom Myter og sagn fra foreldrenes hjemsted

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 18

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

- Grammatikk: Setningstyper: Retoriske spørsmål og repetisjon av andre setningstyper

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i neste modul.

Presentasjon 2: Aktualitetsstoff

Intensjonen med dette emnet er at foreldrene skal få samtale om og diskutere emner som engasjerer dem. Foreldrene bør derfor kunne påvirke hvilket stoff som blir tatt inn i øvelsene.

Kommunikasjonsøvelser

18-P2a: Diskusjon: Foreldrene skal jobbe i smågrupper og selv ta opp emner som opptar dem. Lærer deltar på sidelinjen i meningsutvekslingen og skal være støttespiller, stille oppklarende spørsmål, komme med nye problemstillinger etter behov.

18-P2b: "Rollebytte i løpet av diskusjonen": Sett sammen en diskusjonsgruppe på fire - fem foreldre. De øvrige er observatører. Bestem diskusjonsemne og fordel rollene. Diskusjonen kan være ekte der hver og en har sine personlige meninger, eller fiktive der rollene blir bestemt og meningene er tildelte.

Mens diskusjonen pågår deler lærer ut lapper som endrer deltakernes roller eller taktikk i diskusjonen, som for eksempel: "vær uenig", "støtt din sidemann", osv.

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Foreldrene skal jobbe med egenproduserte tekster på tegnspråk. Gi varierte emner knyttet til modulens sjangrer. I modul 17 fikk foreldrene i oppgave å finne en myte eller et sagn i sin lokalhistorie som de nå skal fortelle på tegnspråk. Det må settes av god tid til dette arbeidet.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 19

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	19	Ikke-manuelle deler	2			Kommunikasjon og språk: Bruk av tolk 2	1
Tegnspråktekster		Setningstyper: Ja/nei spørsmål	1			Foreldre og familie: Mestring og mestringsstrategier	2

Modul: 19

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få en økt forståelse for språk og språkbruk i myter, sagn, legender, vitser og gåter

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner - Setningstyper: ja/nei spørsmål Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 18) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Natur- og miljøfag: kroppens funksjoner, sykdom og helse Samfunnsfag: skikk og bruk Tegnspråkfaget: tolk	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser 19-P1a: Sånn fungerer kroppen 19-P1b: Marsboer 19-P1c: Hva ville hende hvis... 19-P1d: Riktig eller feil? 19-P1e: Tegnspråktolk på godt og vondt 19-P1f: Rollespill	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, konkrete og transparenter, www.erher.no Lister over skikk og bruk Tekstkort Video: "LokalTV" Bergen døveforening Tegnsatt september 1994
Tegnspråktekster - Ikke-manuelle deler Sakprosa	Avlesning og egenproduksjon	Video, CD-rom, internett, skriftlige tekster. Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 19

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

- Grammatikk: Setningstyper: ja/nei spørsmål

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner til modul 21.

Kanskje kan emnene og kommunikasjonsøvelsene under være aktuelle. Emnet "tolk" kan presenteres gjennom videoen "LokalTV", Bergen døveforening og Tegnsatt september 1994.

Kommunikasjonsøvelser:

19- P1a: Hvordan fungerer kroppen? Ha tilgjengelig faktastoff om hvordan ulike kroppslige organer fungerer, for eksempel hjertet, lungene, leveren osv. Foreldergruppen deles i smågrupper, og hver gruppe får faktastoff om et av kroppens organer. Gruppene skal forberede seg på å fortelle om det aktuelle organet til de andre foreldrene.

19-P1b: Marsboer: Foreldergruppen deles i to. Den ene gruppen skal lage ei liste med skikk og bruk i et land der det bare bor døve mennesker. Den andre gruppen skal lage ei liste med skikk og bruk i et land der det bare bor hørende mennesker. Deretter arbeider de sammen parvis der de presenterer skikk og bruk. De kan også fremsette skikk og bruk fra andre land og kulturer. Det beste er om det er en lærer i hver gruppe da all kommunikasjon skal foregå på tegnspråk.

19-P1c: Hva ville hende hvis...: Foreldergruppene skal bytte listene de har laget om skikk og bruk. Ut fra listene skal de formulere spørsmål som: "Hva ville hende hvis..." De som har laget listen må svare, hvilke sanksjoner som eksisterer i deres fiktive samfunn.

19-P1d: Påstandskort: Foreldrene skal jobbe sammen i smågrupper. De får utdelt kort hvor det står ulike påstander om skikk og bruk. De skal diskutere hvorvidt påstandene er riktige eller feil.

19-P1e: Tolk på godt og vondt: Foreldrene skal diskutere sine erfaringer ved bruk av tolk. Lærer bidrar med innspill og nye problemstillinger dersom det er aktuelt.

19-P1f: Rollespill: Foreldrene skal jobbe sammen i smågrupper og dramatisere en fiktiv tolkesituasjon. Situasjonen kan gjerne ha et humoristisk innslag. Bytt roller.

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Ikke-manuelle deler

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner de skal jobbe med knyttet til modulens sjangrer.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i sakprosaetekstene bør være fra modulens emner.

Be foreldrene om å ta med informasjon om sitt hjemfylke til modul 21. Ønsker dere å gjennomføre kommunikasjonsøvelsen 21-P1b fordrer denne øvelsen at dere har tilgang på slik informasjon.

Modul 20

Undervisningssted: Ål folkehøyskole og kurscenter for døve

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Kulturelle aktiviteter Yrker Aktualitetsstoff Tegnspråktekster	14	Ikke-manuelle deler Setningstyper: X-spørsmål	2 2	Døves kamp for likestilling	5	Foreldre og familie: Ufordring og mestring i forholdet mellom nettverket og familien	2

Modul 20

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få en gryende forståelse for språk og språkbruk i dramatiske sjangere og i tegnspråkpoesi

Emner	Arbeidsmåter	Materiell/kilder
Kulturelle aktiviteter Døves kulturdager Teater Manu kino biblioteket museum... osv	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser 20-P1a: Fremlegg 20-P1b: Besøk på museum, stavkirke	Brosjyrer, avisutklipp, film/teateromtaler, video, internett.
Yrker - Ikke-manuelle deler	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser 20-P2a: Diskusjon 20-P2b: Gjettekonkurranse 20-P2c: Ledig stilling 20-P2d: Boligblokka	Utlysningsblad, kataloger, aviser, internett Okanikort ”Yrker” Dagspressen, Norsk Lysningsblad Plansje med boligblokk, navnelapper/bilder
Aktualitetsstoff - Setningstyper: X-spørsmål	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser: 20-P3a: Samtalekort 20-P3b: Samtale	
Tegnspråktekster Dramatiske sjangere og i tegnspråkpoesi	Avlesning og egenproduksjon	Video, CD-rom, internett, skriftlige tekster. Ulike oppgaver som kan skape variasjon i arbeidet.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

Modul 20

Presentasjon 1: Kulturelle aktiviteter

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnet *Kulturelle aktiviteter*.

Kommunikasjonsøvelser:

20-P1a: Innlegg:

Foreldrene forbereder et kort innlegg om “en film jeg har sett” eller “en bok jeg har lest”. Innlegget fremføres for hverandre.

20-P1b: Diskusjon

Diskuter med foreldrene kulturtilbudet for hørende vs. døve.

Presentasjon 2: Yrker

- Grammatikk: Ikke-manuelle deler

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnet *Yrker*. Kanskje man kan ta utgangspunkt i foreldrenes yrker.

Det kan være en ide å lage en tegning som viser et lokalsamfunn der ulike yrker kommer frem av tegningen. I presentasjonen kan dere snakke om de ulike yrkenes status, viktighet for lokalsamfunnet, lønnsnivå osv.

Kommunikasjonsøvelser:

20- P2a: Diskusjon: Foreldrene forbereder et kort innlegg om et yrke, gjerne det de selv har. Ta med lønns og arbeidsforhold, risikofaktorer forbundet med yrket, arbeidsmarkedet osv. Etter innlegget i gruppen, kommer lærer med noen påstander om de ulike yrkene. Gruppen skal nå diskutere påstandene.

20-P2b: Gjettekonkurranse:

Foreldergruppen deles. Gruppene skal benytte OKANI kort med bilder av ulike yrker. Foreldrene skal trekke hvert sitt kort etter tur og fortelle hvilke arbeidsoppgaver personen på kortet utfører. De andre foreldrene gjetter på hvilket yrke som skjuler seg på kortet.

20-P2c: Ledig stilling:

Foreldergruppen deles. Foreldrene skal på omgang ”selge” ledige stillinger til resten av gruppen. Her kan de benytte Norsk Lysningsblad, dagspressen eller annet relevant materiell. Oppfordre foreldrene til å være kreative i sine salgsfremstøt.

20-P2d: Boligblokken:

Benytt en tegning/bilde med en boligblokk. Benytt navnelapper eller tegninger/foto for familien/ medlemmer/ enslige som bor i blokken. Foreldergruppen kan deles ut i fra hvor mye materiell som er tilgjengelig. De skal nå fortelle hvem som bor hvor, hvilken yrkesbakgrunn de har, hvilke hobbyer de har, om de har styreverv i borettslaget osv. Ingen av beboerne skal ha samme yrke.

Presentasjon 3: Aktualitetsstoff

- Grammatikk: Setningstyper: X-spørsmål

Intensjonen med dette emnet er at foreldrene skal få samtale om og diskutere emner som engasjerer dem. Foreldrene bør derfor kunne påvirke hvilket stoff som blir tatt inn i øvelsene

Kommunikasjonsøvelser:

20-P3a: Samtalekort med utgangspunkt i språkfunksjoner:

Del foreldrene i mindre grupper. I hver gruppe bør det være en tegnspråklærer. Foreldrene skal i samarbeid med tegnspråklærer lage samtalekort. De kan da ta opp emner og språkfunksjoner som de føler at de har behov for i kommunikasjonen med sitt barn.

Velg situasjoner der to personer snakker med hverandre. Hvem er personene? Hva snakker de om? Hvilken sinnestemming er de i?

Bruk uttrykk som: “spør om...”, “svar at ...”, “forklar ...” osv.

Dette for å unngå at øvelsen blir en ren oversettelsesøvelse, og for å gi rom for språklig variasjon når samtalekortene skal gjennomføres som dialoger på tegnspråk. Når den enkelte gruppe har gjennomført dialoger med utgangspunkt sine samtalekort, kan gruppene bytte samtalekort mellom seg. Når aktiviteten er ferdig kan det være lurt å samle inn samtalekortene, de kan være fine å bruke en annen gang, f.eks. ved repetisjon.

20-P3b: Samtale

Del foreldrene inn i mindre grupper. Det må være minst en tegnspråklærer i hver gruppe som deltar i samtalen, og som hjelper foreldrene hvis de står fast i forhold til tegn og uttrykksmåter.

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet.

Dersom det er mulig, la foreldrene få se et teaterstykke der døve er skuespillere. Sekundært – vis teaterstykker av Teater Manu, klipp fra Døves kulturdager kan også brukes.

Introduser sjangerspesifikke trekk ved tegnspråkpoesi og vis eksempler på dette. Høsten 2009 kommer det et læremiddel om tegnspråkpoesi, se Lærerutdanning på nettsiden www.erher.no

Egenproduksjon: Gi varierte oppgaver knyttet til modulens sjangere. Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene bør være fra modulens emner.

Modul 21

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	17	Orale komponenter:				Skolerelaterte emner:	
Andre kulturer		Egne munnstillinger	2			IKT i opplæringen	4
Språk og språkbruk hos barn		Ordbilde	2				
Tegnspråktekster							

Modul: 21

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få kjennskap til døve barns språk og språkbruk, og bli kjent med ulike tegnspråktekster innen barnelitteratur

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner - Orale komponenter: ordbilder Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 19) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Tegnspråk: - barnelitteratur Samfunnsfag: - fylke og kommune	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 21-P1a: Diskusjon 21-P1b: Mitt hjemfylke 21-P1c: Norgesspillet	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, Relevant barnelitteratur på video/DVD/CD og www.erher.no Spill: "Norgesspillet" Kart
Andre kulturer	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelse: 21-P2a: Guidet tur til...	Læremidler i samfunnsfag, reiseguides og reiseskildringer etc.
Språk og språkbruk hos barn - Orale komponenter: egne munnstillinger	Presentasjon 3	
Tegnspråktekster Barnelitteratur	Avlesning og egenproduksjon	Fortellinger med utgangspunkt i modulens hovedemner og foreldrenes ønsker Skriftlig tekst med innhold fra modulens hovedemner

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 21

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

- Orale komponenter: ordbilder

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 22.

Hvis fagene tegnspråk og samfunnsfag er aktuelle kan kanskje noen av kommunikasjonsøvelsene under være relevante. I forkant av kommunikasjonsøvelsen 21-P1a bør dere i fellesskap ha sett på ulike tegnspråktekster innen barnelitteratur.

Kommunikasjonsøvelser:

21-P1a: Diskusjon: Tema for diskusjonen kan være hva barnelitteraturen formidler av verdier og holdninger. Temaet kan begrenses til de tegnspråktekstene dere har sett sammen.

21-P1b: Mitt hjemfylke: I modul 19 fikk foreldrene beskjed om å ta med seg noe informasjon om sitt hjemfylke. Foreldrene skal legge frem en kort presentasjon om sitt hjemfylke. Tegnspråklærer må være tilgjengelig for å hjelpe til med tegn og uttrykksmåter. Presentasjonen kan gjerne inneholde spørsmål som de øvrige gruppedeltakerne skal svare på. Om foreldrene ikke er komfortable med fremlegg kan tegnspråklærer bruke den informasjonen som foreldrene har tatt med, til å stille spørsmål til foreldrene om de ulike fylkene.

P1c: "Norgesspillet": Følg spillereglene som er vedlagt spillet.

Presentasjon 2: Andre kulturer

Dette emnet kan ha en tilnærming som tar opp i seg både geografi, samfunn og kultur. Når dere skal forberede en presentasjon av emnet kan det kanskje være lurt å se hvordan ulike læremidler presenterer stoff om andre kulturer.

Kommunikasjonsøvelse:

21-P2a: Guidet tur til ...: Foreldrene skal "utdanne" seg til guider, og de skal være turister. Del gruppen i 2. Gruppene skal bytte på å være guider og turister. Sted, severdigheter og årstid har tegnspråklærerne bestemt på forhånd. Det må være klart 2 visuelle miljø (kart, brosjyrer, bilder video etc.). Et visuelt miljø for hver gruppe slik at det blir ny informasjon for begge gruppene. Gruppene må ha avsatt noe tid sammen med en tegnspråklærer slik at de får gjort seg kjent med det visuelle miljøet hvor de skal være guid. På selve guidingen i det visuelle miljøet kan lærer ha rollen som "urokråka" som hele tiden stiller spørsmål og maser.

Presentasjon 3: Språk og språkbruk hos barn.

Momenter som kan være aktuelle for dette emnet kan være:

- samarbeid med barnehagen der foreldre og førskolebarna utfører oppgaver sammen
- samarbeid med skolen der foreldre og skolebarn utfører oppgaver sammen

- gjennom opptak av kommunikasjons- situasjoner med barn kan en se på:
  - hvordan barn bruker ulike kommunikasjonsstrategier
  - barns tegn og uttryksmåter
  - barns organisering av informasjon

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjangrer.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene bør være barnelitteratur.

Modul 22

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner Nyhetsopplesning Språk og språkbruk hos barn Tegnspråktekster	21	Lokalisasjon, repetisjon: Direkte lokalisasjon Pekelokalisasjon	1 1			Kommunikasjon og språk: Bimodal tospråklighet 4	2

Modul: 22

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få kunnskap om døve barns språk og språkbruk

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 21) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Natur – og miljøfag: - økosystem	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser: 22-P1a: På tur i naturen 22-P1b: Jeg fant jeg fant!	Skolebøker, oppslagsverk, billedmaterieil, konkrete og transparente. www.erher.no
Nyhetsopplesning - Lokalisasjon, repetisjon: Direkte lokalisasjon Pekelokalisasjon	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelse: 22-P2a: Opplesning	Nyheter på tegnspråk (NRK), korte skriftlige nyheter fra aviser, internett osv.
Språk og språkbruk hos barn	Presentasjon 3	
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 22

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 23.

Hvis fagene natur- og miljøfag og samfunnsfag er aktuelle kan kanskje disse øvelsene være relevante:

Kommunikasjonsøvelser:

22-P1a: På tur i naturen. Fint om foreldrene kan deles inn i små grupper (2-4) og at det er en tegnspråklærer i hver gruppe. Det fremmer en tegnspråklig kommunikasjon om det en ser i naturen. Tegnspråklærerne bør ha forberedt seg slik at de kan knytte opplevelsene i naturen til begreper i natur- og miljøfag.

22-P1b: Jeg fant jeg fant! To og to foreldre går sammen om å lage en faktahistorie om en gjenstand som de har funnet på turen. De skal parvis forberede seg på å fortelle resten av gruppen om hva de fant. Resten av gruppen skal avgjøre hvem har de to parene som har den mest troverdige historien. Hvorfor tror vi på den ene og ikke den andre?

Presentasjon 2: Nyhetsopplesning

- Grammatikk: Lokalisasjon, repetisjon: Direkte lokalisasjon og pekelokalisasjon

En nyhetsopplesning vil ha en annen språklig form enn om en fortalte et eventyr. Vi bruker språket og kroppsspråket noe

forskjellig avhengig av sjanger, hvem vi prater med og hvor vi befinner oss. Lag en presentasjon som viser eksempler på dette. Her kan tegnspråkteksten *Er sakprosa tekster alltid sanne?* være en fin innfallsvinkel til emnet. (Tegnspråk som førstespråk, 7. klasse, elevvideo1. Se L97-materiell på www.erher.no)

Kommunikasjonsøvelse:

22-P2a: Ha forskjellig nyhetsstoff tilgjengelig for foreldrene. De skal ikke bruke tid på å lage nyheter, men jobbe med hvordan å presentere nyheter på tegnspråk. Foreldre som synes det er morsomt å finne på innhold selv, kan selvfølgelig gjøre det.

Om ønskelig kan nyhetsopplesningen settes inn i en større sammenheng, som for eksempel et nyhetsprogram der en både har innenriks- og utenriksnyheter, samt værmelding og sport.

Presentasjon 3: Språk og språkbruk hos barn.

Momenter som kan være aktuelle for dette emnet kan være:

- samarbeid med barnehagen der foreldre og førskolebarna utfører oppgaver sammen
- samarbeid med skolen der foreldre og skolebarn utfører oppgaver sammen
- gjennom opptak av kommunikasjons- situasjoner med barn kan en se på:
  - hvordan barn bruker ulike kommunikasjonsstrategier
  - barns tegn og uttrykksmåter
  - barns organisering av informasjon

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjanger.

Gjenfortelle skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 23

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	21	Tid: Før – etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B	2				
Hotell/motell		Setningstyper: Fortellende, bekreftende og nektende	2				
Tegnspråktekster							

Modul: 23

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike sakprosattekster og vitser

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 22) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Natur – og miljøfag: - miljø og arv Samfunnsfag: - grunnloven, sameloven, barns rettigheter	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser 23-P1a: Hvem er dette? 23-P1b: Retten er satt!	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, konkrete og transparenter, utdrag fra lovverk, materiell fra Redd Barna og FN Bilder Tekstkort
Hotell/motell Tid: Før– etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B - resepsjon, resepsjonist - bar/diskotek - konferanserom - restaurant og kafé - svømmehall/trimrom - ansatte: kelner, kokk, bartender, pikkolo - restaurantbesøk Verdensdeler/havene	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser 23-P2a: Velkommen til mitt hotell! 23-P2b: Restaurantbesøk	Transparenter, informasjonsmateriell Brosjyrer Avisutklipp Menykart Vinkart
Tegnspråktekster - Setningstyper: Fortellende, bekreftende og nektende Sakprosa Vitser	Avlesning og egenproduksjon	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 23

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 23.

Hvis fagene natur- og miljøfag og samfunnsfag er aktuelle kan kanskje disse øvelsene være relevante:

Kommunikasjonsøvelser:

23-P1a: Hvem er dette? Foreldregruppen deles i smågrupper. Gruppene får utdelt et sett med bilder som viser ulike mennesker fra ulike deler av verden. Oppgaven blir nå å fortelle mest mulig om personene på bildene. Bruk fantasien, og beskriv dem som om de var kjente. Beskriv utseendet, hvilke egenskaper har de? Hvor kommer de fra? Hvilken folkegruppe tilhører de? Sætrekk ved deres kultur... osv.

23-P1b: Retten er satt! Bruk tekstkort som beskriver en sak som skal opp for retten. Gi foreldrene roller i rettsalen, forsvarer, aktor, dommer, mistenkt, fornærmet osv. Gjennomfør rettsaken.

Presentasjon 2: Hotell/motell

- Grammatikk: Tid: Før– etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B
Presenter emnet slik at foreldrene blir kjent med sentrale tegn og uttrykk tilknyttet emnet. Mulig dette emnet vil fungere som en

repetisjon av emnet sommer og ferieaktiviteter i modul 8, eller at dere kan bygge videre på det.

Kommunikasjonsøvelser:

23-P2a: Velkommen til mitt hotell! Foreldrene får utdelt beskrivelser og bilder av sitt hotell. De skal prøve å selge hotellopphold til de andre i gruppen. Her gjelder det å overbevise om at akkurat dette hotellet er verdt et besøk!

23-P2b: Restaurantbesøk: Foreldrene deles i smågrupper og inntar restauranten. En i hver gruppe skal være kelner. De får anvist et bord, får menyen og skal bestille mat og drikke. Menyene bør ha mange retter og drikker. Velbekomme!

Det bør sitte en tegnspråklærer ved hvert bord. Han/hun kan tilføre nye ting i kommunikasjonen, for eksempel kommentere menyen, klage til kelner, uttrykke at maten og drikken er dyr... osv.

Tegnspråktekster

- Grammatikk: - Setningstyper: Fortellende, bekreftende og nektende

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjanger.

Øversetting av skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 24

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelevante emner Oppfinnelser som forandret verden Tegnspråktekster	21	Tegndanning: Flermorfemiske tegn	2			Andre emner: Åpen time: selvvalgt emne	2

Modul: 24

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 23) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Samfunnsfag: - fra istiden til i dag - folk og samfunn - historiske hendelser	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser 24-P1a: Hvordan samfunn var og hvordan folk levde i... 24- P1b: Hvor i historien er jeg?	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, konkrete og transparente, www.erher.no Billedmateriell
Oppfinnelser som forandret verden De tidligste oppfinnelser Oppdagelser og utforskning Vitenskapens fremskritt og teknologi	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser 24-P2a: En reise 24-P2b: En oppfinnelse som endret verden 24-P2c: Denne anbefales!	Faktabøker, skolebøker til mellom- og ungdomstrinnet. Barnas bøker: Oppfinnelser som forandret verden “ Kart Gjenstander
Tegnspråktekster - Tegndanning: Flermorfemiske tegn	Avlesning og egenproduksjon	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 24

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 25.

Hvis samfunnsfag er et aktuelt fag, kan kanskje disse øvelsene være relevante:

Kommunikasjonsøvelser:

24-P1a: Hvordan samfunnet var og hvordan folk levde i...:
Foreldrene skal jobbe sammen i smågrupper. Hver gruppe får utdelt materiell (skriftlig, tegnspråklig og billedlig) som viser hvordan samfunnet var og hvordan folk levde på ulike tider fra istiden og frem til vår tid. De ulike foreldregruppene skal legge frem hvordan samfunnet var på en bestemt tid. Fint om det er en tegnspråklærer i hver gruppe slik at all kommunikasjon i forberedelsesfasen også foregår på tegnspråk. Foreldrene legger sine beskrivelser frem for hverandre. Lærer bør initiere til samtale med utgangspunkt i fremleggene, stille spørsmål osv.

24-P1b: Hvor i historien er jeg? Den enkelte forelder skal velge seg "sitt" samfunn. Bruk tilgjengelig materiell som inspirasjonskilde. Foreldrene skal forsøke å beskrive dette samfunnet for de andre. De andre foreldrene har lov til å stille spørsmål, men kun spørsmål som en kan besvare med et ja eller nei. Den som klarer å gjette hvilken tid det dreier seg om, blir den neste til å fortelle.

Presentasjon 2: Oppfinnelser som forandret verden

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnet "Oppfinnelser som forandret verden".

Kommunikasjonsøvelser:

24-P2a: En reise: Foreldrene skal arbeide sammen i par. De får fra tegnspråklærer utlevert en reiserute. Her opplyses det også om hvilke typer transportmidler de skal bruke på reisen. Parene forbereder seg på å legge frem reiseruten for de andre foreldrene. Når foreldrene legger frem reiseruten, skal mottakerne legge inn "feller". De skal opplyse om snøras som har sperret veien, busser som er gått tom for bensin, hotellet som var stengt for sesongen osv. Mottakeren kan før fremleggene få utdelt kort hvor det står hvilke innspill de skal komme med, men de står selvfølgelig fritt til å komme egne innspill. De som forteller må finne løsninger på de ulike uhellene som opptrer før de kan fortsette å fortelle fra reiseruten.

24-P2b: En oppfinnelse som endret verden: Finn frem gjenstander som har forandret verden. Ostehøvel, binders, blyant, papirark, medisiner osv. Foreldrene skal velge gjenstand og fortelle hva det var som ble forandret når deres gjenstand ble oppfunnet. Til hver enkelt gjenstand må det følge med informasjon om hva som ble endret. Foreldrene skal ikke bruke av den dyrebare språkundervisningstiden til å finne ut av det.

24-P2c: Denne anbefales! Finn grupper av gjenstander; skriveredskap, bestikk, servise osv. Foreldrene skal nå redegjøre for hvorfor akkurat deres gjenstand er å anbefale.

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Tegndanning: Flermorfemiske tegn

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjangrer.

Oversetting av skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 25

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner Politiske partier i Norge Interesseorganisasjoner Tegnspråktekster	23	Tegndanning: Polymorfemiske tegn	2				

Modul: 25

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner - Tegndanning: Polymorfemiske tegn Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 24) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Natur- og miljøfag: puberteten Samfunnsfag: normer, regler, holdninger og fordommer	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser 25-P1a: Rollespill - tenåringsfamilien 25-P1b: Fire hjørner	Skolebøker, oppslagsverk, billedmaterieil, konkrete og transparente. www.erher.no
Stortinget	Presentasjon 2	www.storting.no og Stortingets ABC DVD: Døve stemmer (Møller) www.erher.no Grunnskole/samfunnfag/8.trinn
Politiske partier i Norge Partiprogram, ideologi og kampsaker	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelse: 25-P3a: Partilederdebatt	Partiprogrammer o.a. informasjonsmaterieil Aktualitetsstoff Tekstkort til paneldebatt Tekstkort/informasjon fra partiene
Interesseorganisasjoner Arbeidsgiver/-takerorganisasjoner i Norge Norges Døveforbund Hørselhemmedes landsforbund Funksjonshemmedes fellesorganisasjon	Presentasjon 4 Kommunikasjonsøvelser: 25-P4a: Diskusjon 25-P4b: Lønnsforhandlinger	Informasjonsmaterieil, aktualitetsstoff, avisoppslag, annen nyhetsformidling Aktualitetsstoff Fagforeningsmaterieil
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 25

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

- Grammatikk: Tegndanning: Polymorfemiske tegn

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 26.

Hvis natur – og miljøfag og samfunnsfag er aktuelle fag, kan kanskje disse øvelsene være relevante:

Kommunikasjonsøvelser:

25-P1a: Rollespill – tenåringsfamilien: Foreldrene skal jobbe i smågrupper. Hver deltaker får tildelt en rolle og en rollebeskrivelse. Gruppen får tildelt en problemstilling. De skal forsøke å komme frem til løsning på problemstillingen til tross for ulikhetene innad i familien. All kommunikasjon skal selvfølgelig foregå på tegnspråk.

25-P1b: Fire hjørner: Velg et emne og ta stilling for/imot. Noen eksempler er betaling av skatt, salting av veier, ”sægging” og hasj. Ta opp tidsaktuelle emner. Legg emnelappene i rommets fire hjørner. Foreldre skal nå velge hjørne; Absolutt for - delvis for - absolutt imot - delvis imot. Gruppene blir forhåpentligvis like store. Gruppene diskuterer sine valg og forbereder seg til en debatt med en annen gruppe ved å finne fram til argumenter for sitt syn. Gruppene møtes to og to og debatten gjennomføres.

Presentasjon 2: Stortinget

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnet. På nettsiden

www.storting.no finner en hvilke saker Stortinget har, og skal, behandle. Det kan kanskje føre til noen diskusjoner/samtaler?

Presentasjon 3: Politiske partier i Norge

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnet: Politiske partier i Norge.

Kommunikasjonsøvelse:

25-P3a: Partilederdebat: Foreldrene deles inn i ”partigrupper”. Deltakerne i partigruppene fordeler uttalelser i konkrete politiske saker mellom seg. Slike uttalelser finner dere i partiprogram, avisintervjuer m.m. Foreldrene kan også velge å være kjente politikere. Lærer skal lede den følgende politiske debatten. Han/hun stiller spørsmål og konfronterer ”politikere” med sine egne og andres utsagn. ”Politikerne” skal etter beste evne selge sine standpunkt.

Presentasjon 4: Interesseorganisasjoner

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnet: Interesseorganisasjoner.

Kommunikasjonsøvelser:

25-P3a: Diskusjon: Finn noen høyaktuelle emner fra arbeidslivet. Røykeforbud på arbeidsplassen, 6 timers arbeidsdag, kjønnskvolter osv. Lærere skal lede diskusjonen. Foreldregruppen deles i to. Den ene gruppen skal være arbeidsgiversiden, den andre gruppen skal være arbeidstakersiden. Diskuter de aktuelle emnene.

25-P3b: Lønnsforhandlinger: Foreldrene skal jobbe parvis. En er arbeidsgiver, en er arbeidstaker. Arbeidstaker vil forhandle frem

høyere lønn og bedre arbeidsforhold. Arbeidsgiver – motparten – står fritt hvorvidt han/hun ønsker å imøtekomme kravene, inngå kompromiss eller avslå kravet.

Tegnspråktekster

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjangrer.

Oversetting av skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Modul 26

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	19	Tegndanning:				Skolerelaterte emner:	
Land/by/steder		Polymorfemiske tegn	2			Overgang fra 4. – 5. trinn	2
Tegnspråktekster		Flermorfemiske tegn	2				

Modul 26

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike sakprosaetekster

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 25) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Samfunnsfag: - oppdagelsesreiser Matematikk: - geometri, brøk, statistikk	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser 26-P1a: Regnestykke 26-P1b: Bingo 26-P1c: Konkurrans	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, konkrete og transparenter og kart Regneoppgaver Bingobrett med matteoppgaver Målebånd
Land/by/steder - Tegndanning: Polymorfemiske tegn Makt og styreform Industriland, utviklingsland, u-hjelp Sosial velferd Skolesystemer i ulike land f.eks. Japan vs. Norge	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser 26-P2a: Sant eller usant? 26-P2b: Spill	Plakater, brosjyrer fra reisebyrå, transparenter Avisutklipp, bøker, film, video Tekstkort Spill: Utgave av "Geni"- spillet
Tegnspråktekster - Tegndanning: Flermorfemiske tegn	Avlesning og egenproduksjon	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 26

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 28.

Hvis matematikk er et aktuelt fag, kan kanskje disse øvelsene være relevante:

Kommunikasjonsøvelser:

26-P1a: Regnestykke: Finn geometrioppgaver fra en regnebok. Foreldrene skal jobbe parvis sammen. Alle foreldrene får den samme oppgaven. Benytt linjal, gradskive og passer. Den ene skal instruere den andre til å utføre en regneoppgave. Ser alle oppgaveløsningene like ut? Deretter bytter de.

26-P1b: Bingo: Lag bingobrett med ulikeregnestykker i stedet for tall. Lærer leser opp regnestykker og foreldrene krysser av på sine brett.

Når en forelder har fått bingo kontrolleres brettet ved at han/hun sier hvilke regnestykker som står på brettet.

26-P1c: Konkurrans: Benytt målebånd. Foreldrene skal jobbe sammen parvis, og de skal måle på hverandre. Hvor lang er nesa, hvor langt er håret, hvor høy er personen, hvor lang er armen, hvor lang er tommelen? Deretter legges alle nesemålene sammen osv.

Hvor lang nese har gruppa? Hvor mange meter foreldre er det i gruppa osv.

Presentasjon 2: Land/by/steder

- Grammatikk: Tegndanning: Polymorfemiske tegn

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnene. Land, by og steder.

Kommunikasjonsøvelser:

26-P2a: Sant eller usant? Lag kort med ulike påstander om forholdene i i-land og u-land. Sitt i en ring. Alle får et påstandskort og forteller påstanden. Resten av gruppen skal avkreffe eller bekrefte påstanden.

26-P2b: Spill "Geni": Følg spillereglene

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Tegndanning: Flermorfemiske tegn

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjanger.

Oversetting av skriftlige tekster: Innholdet i sakprosaetekstene skal være fra modulens emner.

Modul 27

Undervisningssted: Ål folkehøyskole og kurscenter for døde

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Speider	17	Lokalisasjon: Direkte lokalisasjon og pekelokalisasjon	2	Norsk undervisningshistorie	2	Foreldre og familie: Døv/tunghørt ungdom og sosialisering – ”-- er dere fortsatt glad i meg?”	2
Språklige minoriteter i verden		Setningstyper: Befaling/irretsettelse og betingelsessetninger	2				
Minoriteter og massemedia							
Tegnspråktekster							

Modul: 27

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike sakprosattekster

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Friluftsliv/Speider - Setningstyper: Befaling/irettesettelse og betingelsessetninger	Presentasjon 1	www.speiding.no/
Språklige minoriteter i verden Døve, samer, inuitter, indianere, osv Norges Døveforbund, Døves Nordiske Råd og World Federation of Deaf Minoritetsspråk i norsk skole	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser 27-P2a: Diskusjon 27-P2b: Hva ville skje hvis...? 27-P2c: Hva er dette? 27-P2d: På ville veier	FN-sambandet, Unicef informasjonsmaterieell bøker, artikler, avisoppslag,internett. Video: “Kommunikasjon på tvers av alle grenser” Tegnsatt august 1994. Tekstkort Tekstkort og billedkort
Minoriteter og massemedier	Presentasjon 3	Tegnsatt, Tegnkult, nyheter på tegnspråk m.m. Informasjon fra aksjoner (lisensstreik) holdt p.g.a. dårlig gitte tilbud til døve i NRK Organisasjonenes programmer, aviser
Tegnspråktekster - Lokalisasjon: Direkte lokalisasjon og pekelokalisasjon Sakprosa	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 27

Presentasjon 1: Friluftsliv/Speider

- Grammatikk: Setningstyper: Befaling/irettesettelse og betingelsessetninger

Dette emnet bygger videre på emnet *Friluftsliv* i modul 14. Målet med dette emnet i tegnspråkopplæringen er at foreldrene skal lære seg tegn og uttryksmåter knyttet til friluftsliv og det å delta i organiserte aktiviteter. Speiding representerer en organisert aktivitet som er nært knyttet opp til friluftsliv, og på Norges Speiderforbund sin nettside www.speiding.no beskriver de speiding slik:

Det er ikke lett med få ord å fortelle hva speiding er. Man kan være speider hele livet og da gjør man naturligvis mye forskjellig. Men sentralt i all speiding står friluftslivet.

Denne nettsiden kan egne seg som et utgangspunkt til å lage et undervisningsopplegg som ivaretar både det å lære tegn og uttryksmåter i forbindelse med det å bedrive friluftaktiviteter, samt lære tegn og uttryksmåter som er relevant i forhold til å delta i organisert aktivitet, som for eksempel Speideren.

Kommunikasjonsøvelser til emnet friluftsliv bør helst være naturlig kommunikasjon, der foreldrene og gjerne også barna, er ute og bedriver friluftsliv. I dette blir det svært viktig at mange tegnspråklærere deltar slik at kommunikasjonen blir å foregå på tegnspråk. Hvis det er mulig, kunne rammen for dette emnet være et Speidertreff på tegnspråk – der ulike organiserte aktiviteter skal gjennomføres. De ulike gruppene kunne kanskje få noen ulike roller og oppgaver, skal det være en leir, skal noen være speiderledere... osv.

Presentasjon 2: Språklige minoriteter i verden

Gjennom anbefalt materiell/kilder presenteres emnet

Kommunikasjonsøvelser:

27-P2a: Diskusjon:

Påstandskort om minoriteter. Eksempelvis med myter som grunnlag for diskusjonen. Lærer trekker et kort og sier påstanden som står på kortet. Foreldrene skal bekrefte eller avkrefte påstanden. De må begrunne sine synspunkter.

27-P2b: Hva ville skje hvis ...?:

Lærer gir noen forslag til samtaleemner, for eksempel:

Hva vil skje hvis indianerne styrte Amerika eller hvis majoriteten av Norges befolkning var døve?

Hvis foreldrene deles inn i mindre grupper, bør det være en tegnspråklærer i hver gruppe slik at samtalen blir på tegnspråk.

27-P2c: Hva er dette?

Lag kort som beskriver ting og eller en aktivitet. Det kan for eksempel stå lavo, tomahawk, kano på kortene. Foreldrene deles inn i to grupper. Den ene gruppen skal trekke et kort og deretter forklare betydningen av det som står på kortet til den andre gruppen.

Den andre gruppen er fra en annen kultur, kanskje til og med fra en annen planet, og har ingen erfaring med det som står på kortene.

Deres oppgave er å avbryte og stille underlige spørsmål.

Gruppene bytter roller slik at begge gruppene får erfaring med å forklare og å stille undrende spørsmål.

Til slutt snakker dere om hvor vanskelig det er å forklare noe helt tydelig.

27-P2d: På ville veier:

Hensikten med denne oppgaven er å se på kulturen på en morsom måte ved å gi villedende råd til turister. Del foreldregruppen i to. Det bør være en tegnspråklærer i hver gruppe. Den ene gruppen kommer fra Døvania, den andre fra Hørania. Gruppene skal utarbeide ”råd” til turister som kommer på besøk til landet om hvilke kulturelle kjøreregler som gjelder der. Deretter presenterer gruppene rådene for hverandre. Eksempel: Når døve mennesker ønsker kontakt med hverandre er det vanlig at de kniper hverandre i øret. Når hørende mennesker ønsker kontakt med døve mennesker er det vanlig at de tar tak i nesen deres og vrir den rundt.

Presentasjon3: Minoriteter og massemedier

Lærer bør på forhånd ha funnet frem egnede eksempler fra media. Hvilke saker belyses og hvilket inntrykk har foreldrene av

fremstillingen av minoriteter i media? Hvilken plass har/får minoriteter i mediene? Hvor tilgjengelig er de norske mediene for landets minoriteter, deriblant også de døve?

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Lokalisasjon: Direkte lokalisasjon og pekelokalisasjon

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjanger.

Øversetting av skriftlige tekster: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Tekstanalyse: Foreldrene skal **ikke** gjøre en tekstanalyse, men lærer kan samtale med foreldrene om **HVA** forfatteren sier og **HVORDAN** hun sier det.

Modul 28

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	16	Tegndanning: Polymorfemiske tegn	2			Kommunikasjon og språk: Kommunikasjon og blandingsformer av språk	2
Aktualitetsstoff		Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.	2			Andre emner: Åpen time: selvvalgt tema	1
Tegnspråktekster		Ikke-manuelle deler	2				

Modul: 28

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike sakprosaetekster

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 26) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. RLE: Religioner i verden: - buddhismen - hinduismen - islam - jødedommen - kristendommen Andre livssyn Etikk, verdier, normer	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser 28-P1a: Fremlegg 28-P1b: Diskusjon	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, Tegntitten: "Kristen og Jødisk påske", Tegnsatt og tegnkult Bøker, oppslagsverk, brosjyrer o.a. Tekstkort
Aktualitetsstoff - Orale komponenter: Modifisering. Ansikt. - Ikke-manuelle deler	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelse 28-P2a: Diskusjon/samtale	Aviser, tegnspråknyheter, Tegnsatt... o.a.
Tegnspråktekster - Tegndanning: Polymorfemiske tegn	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 28

Presentasjon 1: Skolerelaterte emner

Lag en presentasjon av de emner som er blitt foreslått av foreldre og lærere. Knytt kommunikasjonsøvelser til noen av emnene slik at foreldrene får være språklig aktive. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 35.

Hvis Religion, livssyn og etikk er et aktuelt fag kan kanskje øvelsene under være relevante:

Kommunikasjonsøvelser:

28-P1a: Innlegg: Benytt materiell som beskriver de ulike verdensreligionene. Foreldrene skal parvis forberede et kort innlegg om en av religionene som de skal legge frem for resten av gruppen.

28-P1b: Diskusjon: Lag påstandskort omkring de ulike verdensreligionene. Lærer leser opp påstandene og foreldrene skal avkrefte eller bekrefte dem. De må gjerne motsi hverandre, eller at lærer benekter deres synspunkter eller ber om mer begrunnende svar.

Presentasjon 2: Aktualitetsstoff

- Grammatikk:

Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.

Ikke-manuelle deler

Intensjonen med dette emnet er at foreldrene skal få samtale om og diskutere emner som engasjerer dem. Foreldrene bør derfor kunne påvirke hvilket stoff som blir tatt inn i øvelsene.

Kommunikasjonsøvelse:

28-P2a: Diskusjon/samtale: Dagsaktuelle emner tas opp i store eller små grupper.

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Tegndanning: Polymorfemiske tegn

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjanger.

Oversettelse: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Tekstanalyse: Foreldrene skal **ikke** gjøre en tekstanalyse, men lærer kan samtale med foreldrene om **HVA** forfatteren sier og **HVORDAN** hun sier det.

Modul: 29

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Puberteten Vennskap, erting og mobbing Kommunikasjonsstrategier i konfliktsituasjoner Tegnspråktekster	21	Lokalisasjon: Synsvinkel	2			Kommunikasjon og språk: Kommunikasjon om ungdom og pubertet	2

Modul: 29

Mål:

- lære aktuelle språkfunksjoner for å uttrykke synspunkter, holdninger og følelser
- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike sakprosaetekster og i vitser og gåter

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Pubertet	Presentasjon 1	www.ung.no DVDer fra Møller om Kroppen
Vennskap, erting og mobbing	Presentasjon 2	www.ung.no
Kommunikasjonsstrategier i konfliktsituasjoner	Presentasjon 3	Språkbok – en innføring i norsk tegnspråk. Tegnstart 2
Tegnspråktekster - Lokalisasjon: Synsvinkel Sakprosaetekster, vitser og gåter	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 29

Presentasjon 1: Pubertet

Foreldrene skal med dette lære tegn og uttrykksmåter til emner som ofte blir aktuelle når barn kommer i puberteten. DVDene om Kroppen produsert av Møller kompetansesenter egner seg godt som materiell for en presentasjon av emnet pubertet.

Foruten å lære tegn knyttet til kroppens anatomi bør foreldrene også språke om emner som: utseende, sjalusi, legning, forelskelse, sex, prevensjon, graviditet, abort, rus og røyk, kosthold, fysisk aktivitet ... osv. Mange emner er å finne på www.ung.no

Temadelen har temaet: Kommunikasjon om ungdom og pubertet.

Presentasjon 2: Vennskap, erting og mobbing.

Med utgangspunkt i nettstedet www.ung.no kan dere samtale om de emner som ungdommen selv tar opp i forbindelse med vennskap og mobbing. Diskuter også hva som skiller erting fra mobbing, hvor går grensen?

Presentasjon 3: Kommunikasjonsstrategier i konfliktsituasjoner

Dette emnet kan kanskje best presenteres ved at tegnspråklærerne gjennomfører et rollespill, eller ha videoeksempler som viser bruk av ulike kommunikasjonsstrategier, som å se bort (ikke på den som prater), mottakeren lukker øyene, eller tar ordet og prater hele tiden slik at den andre ikke kommer til... osv. Diskuter med foreldrene hva en kan gjøre når slike situasjoner oppstår.

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Lokalisasjon: Synsvinkel

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatikalsk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjangrer.

Oversettelse: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Tekstanalyse: Foreldrene skal **ikke** gjøre en tekstanalyse, men lærer kan samtale med foreldrene om **HVA** forfatteren sier og **HVORDAN** hun sier det.

Modul 30

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Språk og språkbruk hos ungdom Ungdomsrelaterte emner Tegnspråktekster	19	Lokalisasjon: Synsvinkel Indirekte lokalisasjon	2 2			Skolerelaterte emner: Inkludering og integrering: hjem-skole-fritid	2

Modul: 30

Mål:

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- bli kjent med ulike tegnspråktekster innen ungdomslitteratur

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Språk og språkbruk hos ungdom - Lokalisasjon: Synsvinkel	Presentasjon 1	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom Videobrev fra en ungdomskoleklasse Maris venner (Døves Media)
Ungdomsrelaterte emner	Presentasjon 2	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom Fjortisalarm
Tegnspråktekster - Lokalisasjon: Indirekte lokalisasjon	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

FORSLAG TIL ARBEIDSMÅTER

MODUL 30

Presentasjon 1: Språk og språkbruk hos ungdom

- Grammatikk: Lokalisasjon: Synsvinkel

Emnet er lagt inn i modulene 30 - 33. Momenter som kan være aktuelle for planleggingen av dette emnet:

- samarbeid med skolen der foreldre og ungdom utfører oppgaver sammen
- studere tegnspråktekster der ungdom er aktører med fokus på deres tegn og uttrykksmåter, og grammatiske strukturer
- finne eksempler på hvordan gruppetilhørighet kommer til uttrykk i språket
- finne eksempler på hvordan mottakerbevissthet kommer til uttrykk i språket

Presentasjon 2: Ungdomsrelaterte emner

Emnet er lagt inn i modulene 30 - 33. Momenter som kan være aktuelle for planleggingen av dette emnet:

- emner som opptar ungdom i dag, for eksempel utdanning, fritidsinteresser, moter, bil, kjærestier, seksualitet...
- hvordan massemediene fremstiller ungdom
- ungdomstiden - en brytningstid
- kontraster mellom dagens ungdom og ungdom før i tiden
- viktigheten av gruppetilhørighet

Tegnspråktekster

- Grammatikk: Indirekte lokalisasjon

Avlesning: Gi varierte oppgaver til arbeidet i språklaboratoriet, både av innholdsmessig og grammatisk karakter.

Egenproduksjon: Gi varierte emner knyttet til modulens sjangrer.

Oversettelse: Innholdet i tekstene skal være fra modulens emner.

Tekstanalyse: Foreldrene skal **ikke** gjøre en tekstanalyse, men lærer kan samtale med foreldrene om **HVA** forfatteren sier og **HVORDAN** hun sier det.

Modul 31

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Språk og språkbruk hos ungdom	21	Tid: Før - etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B Tidslinjene A, C, D og E	2				
Ungdomsrelaterte emner							
Tegnspråktekster							

Modul: 31

Mål:

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnførråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- bli kjent med ulike tegnspråktekster innen ungdomslitteratur

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Språk og språkbruk hos ungdom - Tid: Før-etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B	Se beskrivelse av emnet i modul 30	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom, internett, www.erher.no Maris venner (Døves Media)
Ungdomsrelaterte emner	Se beskrivelse av emnet i modul 30	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom, internett, www.ung.no Maris venner (Døves Media) Fjortisalarm
Tegnspråktekster - Tidslinjene A, C, D og E	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

Modul 32

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Språk og språkbruk hos ungdom	19	Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.	2			Kommunikasjon og språk: Bimodal tospråklighet 5	2
Ungdomsrelaterte emner		Ikke-manuelle deler	2				
Tegnspråktekster							

Modul: 32

Mål:

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- bli kjent med ulike tekster innen ungdomslitteratur

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Språk og språkbruk hos ungdom Ikke-manuelle deler	Se beskrivelse av emnet i modul 30	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom, internett, www.erher.no Maris venner (Døves Media)
Ungdomsrelaterte emner	Se beskrivelse av emnet i modul 30	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom, internett, www.ung.no Maris venner (Døves Media) Fjortisalarm
Tegnspråktekster - Orale komponenter: Modifisering. Ansikt.	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

Modul 33

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Språk og språkbruk hos ungdom	18	Lokalisasjon: Synsvinkel	1			Skolerelaterte emner: Overgang til ungdomsskolen: nye krav og nye muligheter	2
Ungdomsrelaterte emner		Indirekte lokalisasjon	1				
		Direkte lokalisasjon	1				
Tegnspråktekster		Pekelokalisasjon	1				
		Samsvar	1				

Modul: 33

Mål:

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- bli kjent med ulike tekster innen ungdomslitteratur

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Språk og språkbruk hos ungdom	Se beskrivelse av emnet i modul 30	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom, internett, www.erher.no Maris venner (Døves Media)
Ungdomsrelaterte emner	Se beskrivelse av emnet i modul 30	Tegnkult, aviser, tidsskrift for ungdom, internett, www.ung.no Maris venner (Døves Media) Fjortisalarm
Tegnspråktekster - Lokalisasjon: Synsvinkel Indirekte lokalisasjon Direkte lokalisasjon Pekelokalisasjon Samsvar	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

Modul 34

Undervisningssted: Ål folkehøyskole og kurscenter for døve

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Media, reklame og propaganda Aktualitetsstoff Norske ordtak Tegnspråktekster	19	Setningstyper: Tematiserte ledd	2	Internasjonal undervisningshistorie	2	Foreldre og familie: Mot, selvtillit og motivasjon; viktige forutsetninger når fremtida skal formes	2

Modul: 34

Mål:

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- bli kjent med ulike tekster innen ungdomslitteratur

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Media, reklame og propaganda - Setningstyper: Tematiserte ledd	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser	Stoff fra ulike medier
Aktualitetsstoff	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser	Stoff fra ulike medier
Norske ordtak	Presentasjon 3	www.erher.no Norsk for døve og sterkt tunghørte, ungdomstrinnet. (kommer 2010)
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

I modulene 37, 38 og 39 er det et emne som heter **selvvalgte emner**. Be foreldrene om å komme med forslag til emner som de synes er relevante for dem. Viktig at dere som underviser på ÅL avklarer dette i denne modulen, slik at dere får forberedt undervisningen, og funnet frem til relevant stoff og kommunikasjonsøvelser til modul 38. NB! Lærerne på kompetansesentrene ber om forslag fra foreldrene i modul 36.

Modul 35

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	19	Setningstyper				Audiologi	1
Rettigheter og plikter som samfunnsborger		Ja/nei spørsmål	1			Tilrettelegging i forbindelse med overgangen til ungdomsskolen	
		X-spørsmål	1				
		Nektende, fortellende og bekreftende setninger	1				
Tegnspråktekster		Befaling/irrettesettelse og betingelsessetninger	1				
	Retoriske spørsmål	1					

Modul: 35

Mål:

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike situasjoner

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner - Setningstyper X-spørsmål Nektende, fortellende og bekreftende setninger Retoriske spørsmål Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 28) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 36.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser	Skolebøker, oppslagsverk, billedmateriell, konkrete, video og transparenter www.erher.no
Rettigheter og plikter som samfunnsborger - Setningstyper: Ja/nei spørsmål Befaling/irrettesettelse - betingelsessetninger - stemmerett - lover og regler - skatteplikt	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser	www.stortinget.no CD Døve stemmer (Møller) www.erher.no 8. klasse samfunnsfag Relevant stoff fra media, deriblant også Døves media
Tegnspråktekster Sakprosa	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

Modul 36

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	16	Lokalisasjon				Foreldre og familie:	2
Kriminalitet		Direkte lokalisasjon	1			Ungdom med hørselshemming	
		Pekelokalisasjon	1				
Rusmisbruk		Ikke-manuelle deler	1				
Aktualitetsstoff		Orale komponenter					
		Egne munnstillinger	1				
Tegnspråktekster		Ordbilde	1				
	Setningstyper:						
	Ja/nei spørsmål	1					
	X-spørsmål	1					

Modul: 36

Mål:

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike situasjoner

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner - Orale komponenter: Egne munnstillinger Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 35) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids- kortidsopphold. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 37.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser	Skolebøker til ungdomstrinnet, skolenettsidene til de ulike forlagene, samt www.erher.no
Kriminalitet - Setningstyper: Ja/nei spørsmål og X-spørsmål - ulike former for kriminalitet - ulike former for straff - kriminalomsorg	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser	Aviser, nyheter på TV, statistikker, skolemateriell, internett osv
Rusmisbruk - Orale komponenter: Ordbilde - alkohol og ulike narkotiske stoffer - avvenning	Presentasjon 3 Kommunikasjonsøvelser	Informasjonsmaterieell, brosjyrer, blader
Aktualitetsstoff - Ikke-manuelle deler Knyttet til kriminalitet og rusmisbruk	Presentasjon 4 Kommunikasjonsøvelser	Internett, tv-programmer, aviser, Tegnsatt... osv.
Tegnspråktekster - Lokalisasjon: Direkte- og pekelokalisasjon Sakprosa	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

I modulene 37, 38 og 39 er det et emne som heter **selvvalgte emner**. Be foreldrene om å komme med forslag til emner som de synes er relevante for dem. Viktig at dere avklarer dette i denne modulen slik at dere får forberedt undervisningen og funnet frem til relevant stoff og kommunikasjonsøvelser. NB! Når det gjelder modul 38, må lærerne på Ål i modul 34 be om å få forslag til emner til modul 38. (Se modul 34)

Modul 37

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner	19	Tegndanning: Polymorfemiske tegn	1			Andre emner: Åpen time	2
Selvvalgte emner		Flermorfemiske tegn	1				
Tegnspråktekster		Tid: Før – etter et bestemt tidspunkt. Tidslinje B	1				
		Setningstyper: Fortellende, bekreftende og nektende setninger	1				

Modul: 37

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike situasjoner

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
<p>Skolerelaterte emner</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tegndanning: Polymorfemiske tegn - Tid: Før - etter et bestemt tidspunkt. - Tidslinje B - Setningstyper: Fortellende, bekreftende og nektende setninger <p>Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 36) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 39.</p>	<p>Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser</p>	<p>Skolebøker til ungdomstrinnet, skolenettsidene til de ulike forlagene, samt www.erher.no</p>
<p>Selvvalgte temaer</p> <p>Med utgangspunkt i innkomne forslag fra foreldrene.</p>	<p>Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser</p>	
<p>Tegnspråktekster</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tegndanning: Flermorfemiske tegn 	<p>Avlesning og egenproduksjon</p>	<p>Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.</p>

Modul 38

Undervisningssted: Ål folkehøyskole og kurscenter for døve

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Selvvalgte emner Sosiale aktiviteter Tegnspråktekster	13	Tegndanning: Polymorfemiske tegn Lokalisasjon: Synsvinkel Direkte lokalisasjon Pekelokalisasjon Indirekte lokalisasjon Orale komponenter: Modifisering. Ansikt Ikke-manuelle deler Setningstyper: Befaling/irettesettelse og betingelsessetninger	1 2 1 1 1	Deltakelse i ulike former	4	Foreldre og familie: ”Det er jeg som skal leve min fremtid”	2

Modul: 38

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike situasjoner

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Selvvalgte emner Med utgangspunkt i innkomne forslag fra foreldrene.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser	
Sosiale aktiviteter	Sosiale aktiviteter sammen med ungdommen	
Tegnspråktekster - Tegndanning: Polymorfemiske tegn - Lokalisasjon: Synsvinkel Direkte lokalisasjon Pekelokalisasjon Indirekte lokalisasjon - Orale komponenter: Modifisering. Ansikt - Ikke-manuelle deler - Setningstyper: Befaling/irettesettelse og betingelsessetninger	Avlesning og egenproduksjon Tekstanalyse	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

Modul 39

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema						
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T			
Skolerelaterte emner	11	Lokalisasjon: Synsvinkel	2			Skolerelaterte emner: Videregående opplæring, høyere utdanning	2			
Selvvalgte emner		Direkte lokalisasjon				2		1		
Tegnspråktekster		Indirekte lokalisasjon	2				1			
		Pekelokalisasjon							2	1
		Samsvar								
		Tid: Tidslinjene A, C, D og E	2			1				
	Setningstyper: Retoriske spørsmål Tematiserte ledd	2		1						
	Ikke-manuelle deler		2		1					
	Orale komponenter: Modifisering. Ansikt	2		1						

Modul: 39

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike situasjoner

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner: - Tid: Tidslinjene A, C, D og E - Setningstyper: Retoriske spørsmål og Tematiserte ledd Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 37) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold. Husk å få inn forslag til innhold til skolerelaterte emner i modul 40. Temadelen har temaet: Videregående opplæring, høyere utdanning	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser Er det mulig å invitere lærere og elever fra videregående skole?	Skolebøker til ungdomstrinnet, skolenettsidene til de ulike forlagene, samt www.erher.no
Selvvalgte emner - Ikke-manuelle deler - Orale komponenter: Modifisering. Ansikt Med utgangspunkt i innkomne forslag fra foreldrene.	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser	
Tegnspråktekster - Lokalisasjon: Synsvinkel Direkte lokalisasjon Indirekte lokalisasjon Pekelokalisasjon Samsvar	Avlesning og egenproduksjon	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.

Modul 40

Undervisningssted: kompetansesentrene

Tegnspråk				Tema			
Emner	T	Grammatikk	T	Døves kultur og historie	T	Andre temaer	T
Skolerelaterte emner Selvvalgte emner Tegnspråktekster	20					Oppsummeringsuke: Tilbakeblikk/ evaluering. Tanker om fremtiden.	5
Felles avslutning. - gjerne med diplom og kake!							

Modul: 40

- få et mer utvidet, nyansert og presist tegnforråd og større spekter av grammatiske strukturer
- øve bruk av språkfunksjoner
- få økt forståelse for språk og språkbruk i ulike situasjoner

Emne	Arbeidsmåte	Materiell/kilder
Skolerelaterte emner: Med utgangspunkt i foreldrenes ønsker (modul 39) og aktuelle temaer som lærerne ved senterkolene planlegger til barnas deltids-kortidsopphold.	Presentasjon 1 Kommunikasjonsøvelser	Skolebøker til ungdomstrinnet, skolenettsidene til de ulike forlagene, samt www.erher.no
Selvvalgte emner Med utgangspunkt i innkomne forslag fra foreldrene.	Presentasjon 2 Kommunikasjonsøvelser	
Tegnspråktekster	Avlesning og egenproduksjon	Tegnspråktekster og skriftlige tekster som har et innhold som samsvarer med modulens emner.